наша свабода

№126(213) ВЫДАЕЦЦА З 25 ЛЮТАГА 2000 ГОДА

21 ЛІСТАПАДА 2001 года
СЕРАДА

Адрас:
220123, г.Мінск, а/я 103

тэл. 228-69-18, 210-02-53

E-mail:
NPSvaboda@irex.minsk.by
http://www.svaboda.com

КОШТ СВАБОДНЫ

Ланцуг прыяцеляў «Пагоні»

19 лістапада ў Гродне адбылася акцыя ў падтрымку газеты «Пагоня», дзейнасць якой забароненая гаспадарчым судом.

Каля 100 чалавек сшыхаваліся на вул. Савецкай. Яны трымалі плакаты з паведамленнем аб закрыцці газеты. Акцыя працягвалася адну гадзіну. Міліцыя зрабіла відэафільм, але разганяць удзельнікаў не стала. У Ленінскі РАУС былі выкліканыя галоўны рэдактар «Пагоні» М.Маркевіч і журналісты А.Пісальнік і П.Мажэйка. На ўсіх складзеныя пратаколы аб удзеле ў несанкцыяваным пікеце.

Апошнім нумарам газеты стаў 45-ы, які быў выдадзены 9 лістапада. Наступны выйшаў ужо толькі ў інтэрнэце. На гэтым тыдні павінен з'явіцца яшчэ адзін, таксама ў электронным варыянце.

Сяргей МАКСІМОВІЧ

Працяг тэмы на стар. 3

У Беларусі адроджана праваслаўная інквізіцыя

Тры святары Мінскай епархіі Беларускага экзархату Рускай праваслаўнай царквы – Пётр Бодак, Вячаслаў Гнедзько і Леанід Пляц – былі прымусовым чынам пазбаўленыя свайго сану за «раскольніцкую дзейнасць» і «парушэнне іерэйскай прысягі на вернасць Царкве і яе свяшчэнаначаллю».

Рашэнне аб пазбаўленні сану, прынятыя Сінодам Беларускага экзархату, зацвярджалася ў Маскве – 2 лістапада яго падпісаў Патрыярх Маскоўскі і ўсёй Русі Аляксій II.

«Раскольніцкая дзейнасць» – гэта мусіць быць заклік да стварэння нацыянальнай, Беларускай праваслаўнай царквы.

Як вядома, і ў Беларусі, і ў Расіі царква намінальна – па канстытуцыі – аддзеленая ад дзяржавы. Але ў абедзвюх краінах РПЦ надзвычай прэтэндуе на тое, каб стаць духоўным пастырам усіх грамадзянаў, нават і ў прымусовым парадку.

Пазбаўленне сану – адкрытая інквізіцыйная акцыя, якая нагадвае пра звычку сярэднявечча. Спасылкі нібыта на кананічную тэрыторыю Рускай праваслаўнай царквы нельга прымаць усур'ёз, ведаючы што рускае праваслаўе прыйшло на Беларусь пасля яе акупацыі расійскімі войскамі напрыканцы 18-га стагоддзя пасля падзелаў Рэчы Паспалітай.

Ніна ГАЛКА

Шарамета паклічуць у суд

З 23 лістапада ў судзе па справе «групы Ігнатовіча» распачнуцца допыты супрацоўнікаў беларускага бюро ОРТ у сувязі з эпізодам абвінавачання аб выкраданні Дзмітрыя Завадскага. Паводле звестак БелаПАН, у абласны суд выкліканы, у прыватнасці, кіраўнік аддзела спецпраектаў ОРТ Павел Шарамет.

Некалькі дзён таму Шарамет знаходзіўся ў Мінску для здымак новых серыяў фільма «Апошні год імперыі», прысвечанага распаду Савецкага Саюза. Ён таксама здымаў падзеі, што адбываліся ў Курапатах. У інтэрв'ю БелаПАН Шарамет паведаміў, што пакуль не атрымаў позву ў суд, але, паводле існуючых звестак, яго плануюць выклікаць на 26 лістапада.

Заканчэнне на стар.3

У падтрымку «Брестского курьера»

Брэсцкія актывісты Беларускага Хельсінкскага камітэта і Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Народная Грамада) падалі ў гарвыканкам Брэста заяўку з просьбай дазволіць ім правядзенне 29-30 лістапада пікета перад будынкам мясцовай друкарні з прычыны падзеяў, што адбываюцца вакол недзяржаўнай газеты «Брестский курьер».

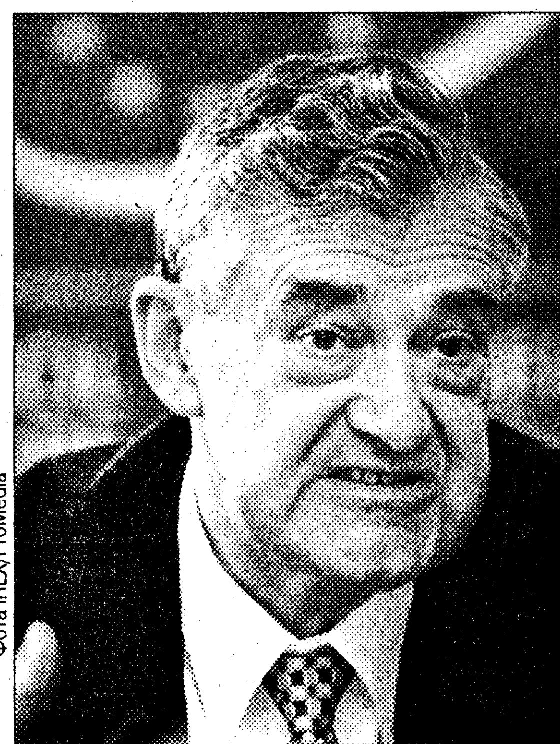
46-ы нумар газеты быў аддрукаваны ў Расіі, у Смаленскай друкарні, таму што ААТ «Брэсцкая друкарня» адмовілася друкаваць газету. 47-ы нумар газеты друкаваўся ўжо ў Брэсцкай друкарні. Начальнік абласнога ўпраўлення інфармацыі Рыгор Тамашэвіч лічыць канфлікт вычарпаным, а дырэктар друкарні Васіль Каленікаў патрабуе апублікаваць у «Брестском курьере» свой ліст з бачаннем сітуацыі. Разам з тым, галоўны рэдактар «Брестского курьера» Мікалай Аляксандраў лічыць, што сітуацыя нармалізавалася, аднак канфлікт не вычарпаны. Рэч у тым, што ўпраўленне юстыцыі аблвыканкама зноў накіравала ў рэдакцыю газеты ліст, дзе гаворыцца аб недапушчальнасці скажэння назваў грамадскіх аб'яднанняў і з'яўлення ў газеце назваў арганізацыяў, якія не прайшлі рэгістрацыю. У рэдакцыі «Брестского курьера» не выключаюць, што на падставе гэтага ліста газеце зноў можа быць вынесенае папярэджанне.

Валянціна КАЗЛОВІЧ

Еўропа вагаецца

У Беларусь накіруецца дэлегацыя для перамоваў з прадстаўнікамі ўладаў, апазіцыі і няўрадавых арганізацыяў. Гэтае рашэнне было прынятае на закрытым паседжанні Палітычнага камітэта Парламенцкай асамблеі Савета Еўропы ўчора, паведамляе агенцтва БелаПАН.

Як мы ўжо паведамлялі, 19-20 лістапада ў Вільнюсе (Літва) абмяркоўвалася «беларускае пытанне». Чальцы Палітычнага камітэта ПАСЕ вырашалі, што рабіць з новым-старым беларускім кіраўніком дзяржавы, якую палітыку будаваць у дачыненні да Беларусі і ці варта вяртаць афіцыйнаму Мінску статус «адмыслова запрошанага» ПАСЕ, які краіна згубіла амаль пяць гадоў таму – пасля сумнавядомага рэферэндуму, што гвалтоўна змяніў канстытуцыю краіны і працягнуў прэзідэнцкія паўнамоцтвы А.Лукашэнкі.

Фота IREX/ProMedia

Тэры Дэвіс, старшыня Палітычнага камітэта ПАСЕ

Заканчэнне на стар.3

Молдова становится на путь Беларуси

«Курс на стратегическое партнерство Молдовы и России получил правовую базу», — заявил журналистам в Москве президент Молдовы Владимир Воронин после того, как он и его российский коллега Владимир Путин подписали Договор о дружбе и сотрудничестве. Таким образом, уточнил молдавский президент, главная цель его официального визита в Россию выполнена. После того, как Договор был скреплен подписями президентов, примерно через полтора месяца Россия и Молдова должны его ратифицировать.

В соответствии с этим документом, Кишинев и Москва воздерживаются от любых действий, которые могут нанести ущерб суверенитету, независимости и территориальной целостности России и Молдовы. Кроме того, оба государства будут регулярно проводить консультации и обмен мнениями по международным вопросам и проблемам региональной безопасности. Одним словом, как сказал Владимир Воронин, подписание этого документа завершает произошедшую за последние полгода «тихую революцию» в российско-молдавских отношениях.

Окончание на стр.3

Тытунь мусіць працаваць на Лукашэнку

Учора беларускі кіраўнік правёў нараду з удзелам прадстаўнікоў урада, прысвечаную развіццю рынку тытунёвых вырабаў. На ёй было адзначана, што дзяржава пакіне гэты рынак пад сваім пільным кантролем.

У якасці рэверансаў здароваму ладу жыцця А.Лукашэнка адзначыў, што ідэальным рашэннем усіх тытунёвых праблемаў стала б «поўная адмова ад палення па ўсёй краіне». Але гэта было б надзвычай нявыгадна для беларускага бюджэту. Таму ўвесь астатні час нарады быў прысвечаны абмеркаванням шляхоў, якія толькі падарвуць здароўе мільёнаў беларусаў.

Заканчэнне на стар.3

НДІ нафты шукае партнёра ў Іраку

Ва ўсясьветным друку ўжо зьявіліся матэрыялы, што наступным пасьля Афганістану крокам антытэрарыстычнай апэрацыі можа стаць атака на Ірак. Але гомельскаму навукова-дасьледчаму інстытуту да гэтага няма справы.

Рэжым Садама Хусэйна нібыта таксама спрычыніўся ня толькі да падзеяў 11 верасня ў Нью-Ёрку, але і да распаўсюджваньня ў Злучаных Штатах Амэрыкі спораў антраксу. Нягледзячы на гэткія абставіны, Беларускі навукова-дасьледчы і праектны інстытут нафтавай прамысловасьці, што разьмешчаны ў Гомелі, спрабуе наладзіць дзелавыя дачыненьні з нафтавым ведамствам Іраку.

Зараз у Багдадзе знаходзіцца загадчык аддзелу праграмаваньня Беларускага навукова-дасьледчага інстытуту нафтавай прамысловасьці Сяргей Кавальчук. Гэта ўжо ня першая паездка гомельскіх навукоўцаў у Ірак. Выязджаў туды і сам дырэктар інстытуту Ігар Стрышынскі.

Заканчэнне на стар.3

Праект мемарыялізацыі Курапатаў

Ініцыятыва «Моладзь у абарону Курапатаў» прыняла рашэнне, што, нягледзячы на халадэчу, вахта ва ўрочышчы працягнецца. Апрача таго, моладзь будзе рэалізоўваць свой праект мемарыялізацыі Курапатаў. Праект прадугледжвае ўстаноўку вялікіх драўляных памятных крыжоў па ўсім перыметры ўрочышча, узвядзенне некалькіх драўляных капліцаў, пабудову драўлянай Сцяны Памяці.

Менчукі пакрыўдзілі югаслаўскага пасла

Пасярод белага дня ў цэнтры Мінска быў абрабаваны амбасадар Югаславіі ў Беларусі Нікола Пяякавіч, які 22 лістапада будзе ўручаць даверчыя граматы Аляксандру Лукашэнку. Дыпламат зразумеў, што стаў ахвярай злодзея, калі хацеў было разлічыцца за стрыжку ў цырульні. Разам з партмане знікла 375 долараў і 50 тысяч беларускіх рублёў.

«Гарачая лінія» для будучых вайскоўцаў

Міністэрства абароны адкрыла «гарачую лінію» для прызыўнікоў і іх бацькоў. Кансультацыі па прызыве на тэрміновую службу ў войску можна атрымаць кожную сераду з 10 да 11 гадзінаў па тэлефоне 284-90-11.

Перарэгістрацыя будзе няхутка

Начальнік упраўлення грамадскіх аб'яднанняў міністэрства юстыцыі Міхаіл Сухінін паведаміў, што бліжэйшым часам перарэгістрацыі палітычных партыяў і грамадскіх арганізацыяў праводзіцца не будзе, бо зараз мяркуецца ўнесці толькі нязначныя дапаўненні ў некаторыя нарматыўна-прававыя дакументы. На сёння ў мінюсце зарэгістраваныя 17 палітычных партыяў, 38 прафсаюзаў і блізу 2,5 тысяч грамадскіх аб'яднанняў.

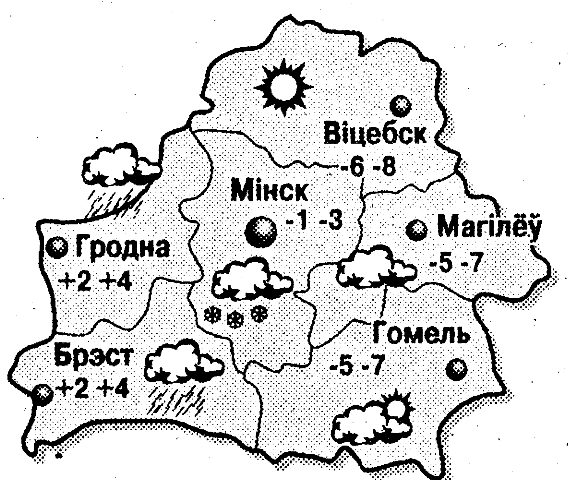
Ваколфестывальны канфлікт

Не выключана, што канфлікт паміж газетамі «Беларуская маладзёжная» і «Советская Белоруссия» можа дайсці да суда, калі бакі не разбяруцца самі. Як падае Радыё «Рацыя», рэч у тым, што «БМ» дапусціла крытыку артыкула «СБ» пра маладзёжны фестываль «Казантып» за неаб'ектыўнасць. Тая запатрабавала прабачэнняў.

Бура нарабіла бяды

Ад моцнага ветру, які пранёсся на Магілёўшчыне, пацярпела 11 раёнаў. Без святла засталіся пяць дзесяткаў населеных пунктаў, з многіх дамоў і фермаў сарвала дахі.

НАДВОР'Е

Крыніца: www.gismeteo.ru

Курс наяўнага долара на «чорным рынку»
1540

ІНТЭРНЭТ

Мінск апярэдзіў Пецярбург

Арганізатары расійскага інтэрнэт-конкурсу «Залаты сайт-2001» здзіўленыя актыўнасцю беларускіх веб-майстроў. Пра гэта БелаПАН паведаміў член журы конкурсу, арт-дырэктар кампаніі вебдызайну «Рэд Графік» Сяргей Осіпаў.

Паводле яго словаў, заявак на ўдзел з Мінска паступіла ўжо больш за 50 — гэта ў паўтара раза больш, чым, скажам, з Пецярбурга. Сама намінацыя «Замежжа» на 90% сфарміраваная з беларускіх сайтаў. Менавіта таму, зазначыў Сяргей Осіпаў, арганізатары прапанавалі правесці цырымонію ўзнагароджвання ў дадзенай намінацыі ў Мінску. Пераможцы з іншых краінаў прыедуць за ўзнагародамі ў Беларусь.

Конкурс «Залаты сайт» з'яўляецца адным з праектаў Усерасійскай інтэрнэт-акадэміі, дзе адгукнуліся на просьбу Сяргея Осіпава і ўключылі ў праграму конкурсу спецыяльную намінацыю «Замежжа». Менавіта ў ёй могуць прадстаўляць свае работы вебдызайнеры і распрацоўшчыкі, у прыватнасці, з Беларусі. З такой ініцыятывай Осіпаў выступіў з-за таго, што, у адрозненне ад папярэдніх гадоў, сёлета ў Беларусі не праводзіцца ніводнага падобнага нацыянальнага фестывалю ці інтэрнэт-фестывалю.

Аляксей АРЭШКА

У Глабальны рух — з друзам трагедыяў

Практычна ўсе з больш як 35 беларускіх жаночых арганізацыяў, створаных пры партыях, па нацыянальнай прыкмеце, па агульных прафесіянальных інтарэсах і г.д. дэлегавалі сваіх лідэраў на навукова-практычную канферэнцыю ў Брэсце 19-20 лістапада. Яна атрымала назоў «Удзел жаночых грамадскіх арганізацыяў у Глабальным руху ў інтарэсах дзяцей» і мела на мэце падсумаваць вынікі першай дабрачыннай акцыі ў новым тысячагоддзі «Скажам дзецям ТАК».

Як адзначалася на канферэнцыі, хаця з 1993 года ў Беларусі прынятыя 27 заканадаўчых актаў, накіраваных на паляпшэнне становішча дзяцей, маці і сям'і, але абсалютна ўсе паказчыкі сацыяльнага становішча набываюць катастрафічны ўзровень. Прыкладам, захворвальнасць дзяцей павялічылася на 35%. На 1 верасня 2000 года колькасць дзяцей-інвалідаў склала 29.000 (у 1990 годзе іх было 12.398). Практычна кожнае дзевятае дзіця дашкольнага і школьнага ўзросту мае адхіленні ў фізічным і (ці) разумовым развіцці. Пры сумнай тэндэнцыі змяншэння дзіцячага насельніцтва з 27,4 % у 1990 годзе да 23,9% у 1999 годзе, агульная колькасць дзяцей-сіротаў і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, павялічылася за гэтае дзесяцігоддзе ў 2,6 раза. У цяперашні час у Беларусі 29,1 тысячы сіротаў. Цяжкая сацыяльна-эканамічная сітуацыя спрыяе, на жаль, амаладжванню злачыннасці — на 20% павялічылася колькасць асуджаных падлеткаў, 27 тысячаў дзяцей ужываюць спіртныя напоі, з якіх каля 10 тысячаў маюць ужо алкагольную залежнасць.

Галіна БАРАВАЯ

МОВА

Дыснэй па-беларуску

У Мінскім Палацы дзяцей і моладзі 16 лістапада адбылося свята мультфільмаў «Дыснэй па-беларуску». Свята наладзіў сямейны клуб «Сябрына», у якім аб'ядналіся сем'і, зацікаўленыя ў актыўным далучэнні сваіх дзяцей да беларускай культуры.

Як паведаміла БелаПАН педагог-арганізатар, кіраўнік клуба «Сябрына» Вольга Марачкіна, у госці да малых гледачоў завітаў акцёр Алег Радкевіч, які браў удзел у агучванні шматлікіх персанажаў дыснэеўскіх мультфільмаў. Дзеці з радасцю глядзелі ўрыўкі з любімых мульцікаў, прымалі ўдзел у віктарынах, з ахвотай дзяліліся сваімі ўражаннямі і меркаваннямі. Сапраўдным упрыгожваннем свята сталася выступленне тэатра моды Сярэднявечча рыцарскага клуба «Ордэн Паўночнага Храма». Пасля прагляду ўрыўка з мультфільма на рыцарскі сюжэт «Меч у камяні» дзяўчаты ў дзівосных строях, падобныя на казачных прыгажунь, выканалі старасвецкія танцы.

Па словах сп. Марачкінай, адзіным спонсарам па выпуску відэакасет для дзяцей на беларускай мове з'яўляецца камерцыйная фірма «Сотвар», якой за два гады ўдалося выдаць 14 самых папулярных дыснэеўскіх мульцікаў і 16 найменняў аўдыёкасет.

Марат ГАРАВЫ

155 мінімалак за мітынг

19 лістапада Язэп Палубятка пакараны Мастоўскім судом на 155 мінімальных заробкаў. Ён правёў дазволены мітынг у абарону рабочых у суботу. Адзінае, што ўладам у апошні момант захацелася, каб мітынг быў у нядзелю, а не ў суботу.

Заяўшчыкі хацелі правесці мітынг 2 лістапада. Але ўлады папрасілі перанесці яго. Арганізатары выканалі пажаданне і перанеслі яго на 10 лістапада. 9-га ўлады прыслалі раптам афіцыйную паперу аб пераносе мерапрыемства на 11-га. Аднак удзельнікі былі ўжо папярэджаныя, таму мітынг адбыўся менавіта 10-га.

Сяргей МАКСІМОВІЧ

ЗАБАЎКІ

Аблога напярэдадні «бамбёжкі»

Нелегальны продаж піратэхнічных сродкаў — петардаў, ракетаў і феерверкаў — захліснуў Брэст. Абласное ўпраўленне міністэрства па надзвычайных сітуацыях і супрацоўнікі міліцыі вымушаныя былі ўзяць у аблогу камерцыйныя шапікі і напоўную выкарыстоўваць штрафныя санкцыі ў памеры ад 3 да 10 мінімальных заробкаў .

Між тым, сітуацыю з выбуховымі сродкамі распаліла рашэнне Брэсцкага аблвыканкама аб афіцыйным дазволе іхняга продажу толькі з 1 снежня бягучага года да 15 студзеня 2002 года. Гэта спрацавала як дэтанатар, бо прадаўцы даўно назапасілі імпартныя цацкі, а дзятва згарае ад нецярплівасці далучыцца да вулічнай кананады аглушальных выбухаў і асляпляльных агнёў. На жаль, акрамя як адміністрацыйнага ўціску на гэты ажыятаж, і сёлета не практыкуецца прывіццё дзецям культурнага абыходжання з папулярнымі ва ўсім свеце навагоднімі атрыбутамі.

Мікола НЯЗЛОМНЫ

СТАСУНКІ

Трохі Шры-Ланкі на Гомельшчыне

10 дзён пражылі ў адселенай вёсцы Селішча Добрушскага раёна Гомельскай вобласці 16 грамадзянаў Рэспублікі Шры-Ланка, якія з'яўляюцца студэнтамі падрыхтоўчага аддзялення Гомельскага дзяржаўнага медінстытута.

Новых жыхароў вёскі выявілі інспектары дарожнай міліцыі, пра што і паведамілі ў райаддзел. Аказалася, што 7 лістапада студэнты накіраваліся на цэнтральны рынак Гомеля да знаёмага, які займаецца незаконным абменам валюты, і той прапанаваў ім адзначыць свята ў сябе на дачы. Студэнты сабралі руказкі і прыехалі ў вёску Селішча. Паводле іх словаў, невядомыя людзі іх там абрабавалі, а потым зачынілі ў адным з дамоў і выставілі ахову. Да моманту прыезду міліцыі ніякай аховы выяўлена не было. 9 студэнтаў знаходзіліся ў вёсцы, 6 чалавек бадзяліся па лесе, а аднаго са студэнтаў не могуць знайсці і дагэтуль.

Абвергнуць паведамленні студэнтаў міліцыі няма чым, доказаў таго, што яны хацелі незаконна пакінуць межы Беларусі, пакуль няма. Дакументы ва ўсіх у норме, таму няма падставаў і для іх дэпартацыі. Гомельскі дзяржаўны медінстытут пачаў службовую праверку па гэтым факце самавольнай адлучкі замежных студэнтаў.

Ірына ШАНЦАВА

Новы даўгабуд

Будаўніцтва комплексу па перапрацоўцы і захаванні небяспечных адходаў прамысловасці ў Чачэрскім раёне, якое планавалася скончыць да 2003 года, зацягваецца. Са словаў кіраўніка аддзела дзяржкантролю за абыходжаннем з адходамі міністэрства аховы прыродных рэсурсаў Аляксандра Клопава, пакуль аб'ект атрымаў толькі трацінy з запланаваных грошай. Ніводнае прадпрыемства, у выніку вытворчасці якога ўтвараюцца небяспечныя адходы, у фінансаванні аб'екта ніякага ўдзелу не бяруць. Таму да ліпеня 2002 года будзе распрацаваная адпаведная праграма, якая іх абавяжа ўдзельнічаць у фінансаванні падобных аб'ектаў.

Раней планавалася, што такія перапрацоўчыя комплексы з'явяцца ў кожнай вобласці, а Чачэрскі, у прыватнасці, па задуме быў разлічаны на патрэбы ў перапрацоўцы адходаў толькі адной Гомельскай вобласці. Зараз зразумела, што вобласць такі комплекс не выцягне, таму яму вырашана надаць статус аб'екта рэспубліканскага значэння. Тым больш, што з-за аддаленасці перспектываў будоўлі іншых падобных комплексаў па перапрацоўцы небяспечных адходаў прамысловасці, па сутнасці, Чачэрскі комплекс будзе абслугоўваць прадпрыемствы з усёй краіны. Ён разлічаны на перапрацоўку 31 тысячы тонаў адходаў на год, а па краіне іх ствараецца да 23 мільёнаў тонаў.

Алена ЛАБАНАВА

ПРЫРОДА

Стаўка на паляўнічы турызм

Міністэрства прыродных рэсурсаў мае намер усяляк садзейнічаць прытоку ў нашыя паляўнічыя гаспадаркі замежных паляўнічых. Са словаў Алега Сідарэнкі, начальніка спецыялізаванай інспекцыі дзяржкантролю за выкарыстоўваннем і аховай жывёльнага свету, вядзеннем паляўнічай гаспадаркі і стану запаведнай справы міністэрства прыродных рэсурсаў, паляванне за мяжой зараз адзін з самых прыбытковах відаў турызму. У прыватнасці, Венгрыя – «паляўнічая Мека» — штогод атрымлівае ад палявання 2 мільярды долараў даходу.

Нам, на жаль, да гэтага далёка, бо з усіх фактараў, якія ўплываюць на замежнага паляўнічага ў выбары краіны адпачынку, у нас няма праблемаў толькі з колькасцю жывёлаў. Ласёў у нас зараз налічваецца каля 16 тысяч асобінаў, аленяў – каля 5 тысяч, дзікоў— 35 тысяч і 50 тысяч казуляў. Але няма неабходнай інфраструктуры адпачынку, не стае людзей, якія б ведалі, як карміць і гадаваць звяроў. Спадзеў толькі на прыватнікаў і на іх грошы. Таму, паводле Алега Сідарэнкі, надалей паляўнічую гаспадарку чакае дэмакратызацыя, а правы арандатараў будуць пашырацца. Пакуль укладаюць грошы і прывозяць да нас замежных паляўнічых каля дзесятка прыватных структураў.

Інга ГРЫМОНТАВА

ЛЮСТРАФАКТ

Святар Рускай праваслаўнай царквы асвячае плакаты па агнявой падрыхтоўцы. Ці па-хрысціянску гэта?

ЭКАЛОГІЯ

Небяспечны аб'ект, безабаронныя зоны

Скліканы ў другой дэкадзе лістапада ў Брэсце рэспубліканскі семінар па гігіене навакольнага асяроддзя не даў адказу на хвалюючае для насельніцтва горада пытанне, ці доўга яшчэ жыць пад прамой пагрозай «міні-Чарнобыля» на былой грузаперавалцы расійскай уранавай руды ў краіны сацлагеру. Эколагі толькі, як гаворыцца, падлілі алею ў агонь непрымірымых спрэчак, бо канстатавалі, што на аб'екце «802» па-ранейшаму высокая радыеактыўнасць у межах ад 500 да 1.650 мкР/гадз., а ў дадатак радыяцыя «прасачылася» ўжо на глыбіню 1,5 метра. Пры высокім узроўні падпору глебы верхняй вадой у абалоні Буга (па дадзеных геолагаў — 160 см) не доўга засталося чакаць яшчэ адной тэхнагеннай катастрофы.

Экалагічныя праблемы іншага характару таксама не абмінаюць абласны цэнтр з наяўнасцю тут прадпрыемстваў з не вельмі «чыстымі» тэхналогіямі. Завод «Колератрон», электралямпавы і электрамеханічны назапасілі крытычныя аб'ёмы таксічных і ядавітых адходаў, асабліва ад гальванікі. Да 10 тонаў нерастваральных асадкаў у год утвараецца на ачышчальных збудаваннях ад аўтамыек транспартных гаспадарак. У Брэсце павялічваецца фонавы ўзровень гарадскога шуму. І негатыўным чынам на экалагічнай сітуацыі ў рэгіёне адбіваецца размяшчэнне 39 прамысловых прадпрыемстваў у раёнах жылой забудовы. Усе яны не маюць нарміраваных санітарна-ахоўных зонаў.

Надзея СВЯТЛІЧНАЯ

Кватэру — вундэркінду

Гомельскі аблвыканкам прыняў рашэнне аб выдзяленні ў Гомелі двухпакаёвай кватэры сям'і таленавітага хлопчыка з Хойнікаў Мішы Савянка. Міхаіл Савянок вучыцца ў 6-м класе, нягледзячы на тое, што яму толькі 10 гадоў. Проста раней ён асвоіў праграму двух гадоў навучання за адзін год. У Мішы выключныя матэматычныя здольнасці, унікальная памяць і лагічнае мысленне. Хлопчыка называюць вундэркіндам не толькі ў Хойніках, але ўжо і ў Гомелі. Сёлета ён быў узнагароджаны спецыяльнай прэміяй аблвыканкама. Для развіцця сваіх здольнасцяў бацькам Мішы параілі перасяліцца ў буйны горад, бліжэй да адукацыйных і навуковых цэнтраў. На жаль, матэрыяльнай магчымасці ў іх не аказалася. Таму абласныя ўлады і прынялі рашэнне аб выдзяленні сям'і Мішы двухпакаёвай кватэры ў Гомелі.

Ірына ШАНЦАВА

МАСТАЦТВА

З самадзейных у заслужаныя

Урад зацвердзіў палажэнне аб парадку надання звання «заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь».

Для гэтага самадзейныя калектывы (тэатральныя, вакальна-харавыя, інструментальныя, харэаграфічныя, эстрадна-цыркавыя, фальклорна-этнаграфічныя, дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва), а іх у нас у краіне тысячы, мусяць мець «высокі выканальніцкі ўзровень; стабільную творчую дзейнасць на працягу 10 гадоў; актыўную канцэртную дзейнасць, пастаяннае абнаўленне рэпертуару; неаднаразовае атрыманне лаўрэацкага звання на міжнародных і рэспубліканскіх аглядах і фестывалях народнага мастацтва». Апрача таго, павінна быць рэкламна-інфармацыйная прадукцыя, такая як аўдыё- і відэазапісы, афішы, фотаздымкі.

Выгады наяўнасці «заслужанага» звання такія: выдзяленне мясцовымі органамі ўлады і ўстановамі, пры якіх дзейнічаюць творчыя калектывы, асобных памяшканняў, сродкаў на набыццё касцюмаў, гукаўзмацняльнай тэхнікі, на рэкламу. Апрача таго, можа быць атрыманы дзяржзаказ ці грант.

Кірэй МАНУЙЛА

ГВАЛТ

Супраць сексуальнай эксплуатацыі дзяцей

Мінская старшакласніца Яўгенія Вароніч прадстаўляе Беларусь на канферэнцыі Еўрасаюза па прадухіленні сексуальнага выкарыстання дзяцей, якая адкрылася 19 лістапада ў Будапешце (Венгрыя). Удзельнікі канферэнцыі — палітыкі, рэлігійныя і грамадскія дзеячы — абмяркуюць захады, якія неабходна прыняць на дзяржаўным і грамадскім узроўнях для барацьбы з гэтай сацыяльнай заганай. Прадстаўнікоў дзіцячых ініцыятываў запрасілі ў Будапешт, каб улічыць меркаванне саміх дзяцей па гэтай праблеме.

Яўгенія Вароніч — валанцёр Рэспубліканскай маладзёжнай грамадскай арганізацыі «Ліга добраахвотнай працы моладзі» (ЛДПМ), удзельніца праекта «Маладыя супраць сексуальнага насілля і эксплуатацыі дзяцей», што праводзіцца ў розных краінах пад эгідай Міжнароднага дзіцячага каталіцкага бюро (BICE). У рамках праекта вучні трох беларускіх сярэдніх навучальных установаў (гімназіі, школы і спецыяльнага прафтэхвучылішча) правялі сярод сваіх равеснікаў анкетаванне па праблемах сексуальнага насілля.

«Відавочна, што дзеці больш давяраюць дзецям, і мы чакалі, што наша апытанне прынясе больш дакладныя вынікі, чым анкетаванні, якія праводзяцца дарослымі, — паведаміў каардынатар праекта, дырэктар каардынацыйна-кансультацыйнага цэнтра ЛДПМ Аляксей Ананенка. -- Але атрыманыя звесткі нас проста ўразілі: каля 16% апытаных падвяргаліся сексуальнаму насіллю, каля 45% — адчувалі такую пагрозу».

Святлана НЯСТРАХАВА

Крымінальная справа на Сярэдзіча

Падставай для ўзбуджэньня крымінальнай справы сталіся верасьнёўскія публікацыі ў «Народнай волі» — заявы лідэраў палітычных партыяў і грамадзкіх рухаў Беларусі, якія ўваходзяць у шырокую грамадзкую кааліцыю, а таксама артыкулу прафэсара, сябра-карэспандэнта Нацыянальнай акадэміі навук Івана Нікітчанкі «Белыя плямы Беларусі й Расеі. Хто ж захоча мець справу з такім несумленным партнэрам?»

Старшыня менскага аблвыканкаму Мікалай Дамашкевіч зьвярнуўся ў пракуратуру з заявай, у якой запатрабаваў прыцягнуць да крымінальнай адказнасьці за паклёп галоўнага рэдактара «Народнай волі» Іосіфа Сярэдзіча.

Спадар Дамашкевіч палічыў паклёпам наступныя радкі з заявы лідэраў палітычных партый: «5 верасьня 2001 года пад кіраўніцтвам старшыні Менскага аблвыканкама Дамашкевіча адбылася нарада з намесьнікамі старшыняў райвыканкамаў Менскай вобласьці. Пад падпіску аб неразгалошваньні ім выдалі пакет са схемай фальсыфікацыяў вынікаў галасаваньня на выбарах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Удзельнікі нарады атрымалі «Матэрыялы ў дапамогу сябрам тэрытарыяльных і ўчастковых выбарчых камісій ...», якія па сутнасьці зьяўляюцца інструкцыяй па барацьбе з назіральнікамі. Аналягічная праца вялася з работнікамі раённых структураў выканаўчай улады ў іншых абласьцях краіны. Кіраўнікамі раённых адміністрацыяў былі наладжаныя нарады са старшынямі выбарчых камісіяў, у часе якіх даводзіліся кантрольныя лічбы, на якія павінны былі выйсьці камісіі пры падвядзеньні вынікаў выбараў Прэзідэнта».

У пракуратуру для тлумачэньняў выклікаліся пяцёра з адзінаццаці падпісантаў Заявы — Уладзімір Ганчарык, Сяргей Калякін, Павал Казлоўскі, Васіль Лявонаў і Міхаіл Марыніч. Пасьля гэтага пракурор Ленінскага раёну Аляксей Стук распачаў крымінальную справу супраць рэдактара «Народнай волі» за паклёп.

Як распаўсюджваньне паклёпу праз сродкі масавай інфармацыі расцэньвае пракуратура і публікацыю артыкулу прафэсара Івана Нікітчанкі.

Міхаіл Марыніч кажа: «Я лічу, што гэта замова, каб атакаваць незалежную прэсу. Ціск уладаў на незалежную прэсу, якая адлюстроўвае карціну нашага жыцьця і прэзыдэнцкай кампаніі. Аляксандар Лукашэнка не адбыўся як прэзідэнт. Ён казаў, што элегантна выйграў перамогу. Гэта не так».

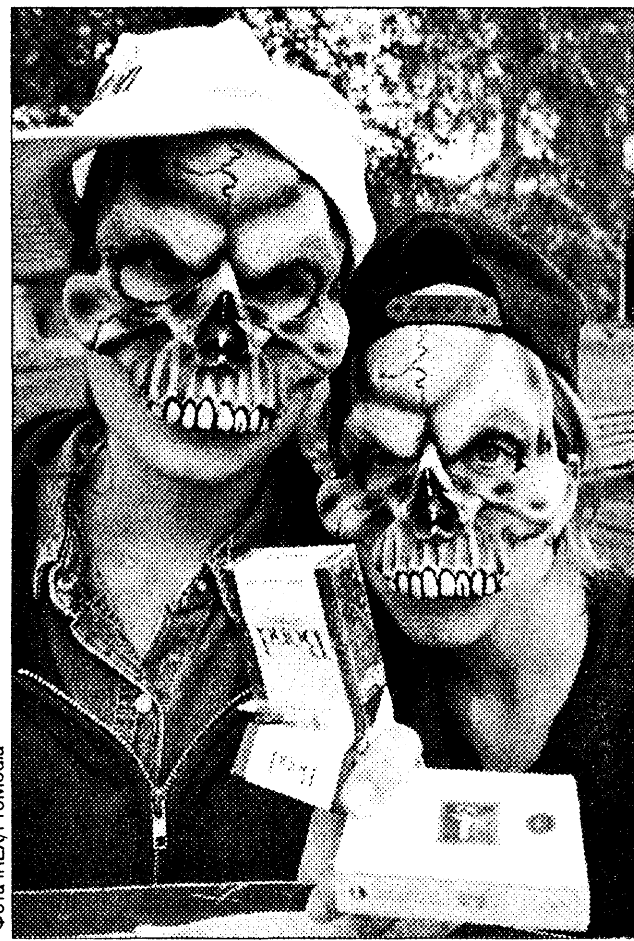
Васіль Лявонаў так ацэньвае зварот Дамашкевіча ў пракуратуру: «Цяжка сказаць, хто каму даваў загад. Але такія загады аддаюць тым, хто згодны іх выконваць. Хто не мае гонару, той пачынае яго шукаць».

Калі пракуратура здолее даказаць склад злачынства з боку Іосіфа Сярэдзіча, яму пагражае штраф альбо папраўчыя работы, альбо арышт да 6 месяцаў, ці абмежаваньне свабоды тэрмінам на тры гады і нават пазбаўленьне волі на два гады.

Любоў ЛУНЁВА
Радыё «Свабода»

Тытунь мусіць працаваць на Лукашэнку

Заканчэнне, пачатак на стар.1

Фота IREX/ProMedia

Канешне, «калі гэта не зраблю я, то гэта зробяць іншыя». Аднак калі кіраўнік дзяржавы сапраўды дбаў пра здароўе сваіх суграмадзянаў, то ён бы лепш стымуляваў распрацоўку стратэгіі шырокай кампаніі супраць паленьня або дапамагаў бы анкалагічным клінікам.

Вытворчасць і продаж цыгарэтаў і папяросаў з'яўляюцца высокапрыбытковым бізнесам, які мусіць фарміраваць бюджэт краіны. З гэтага вынікае, што, як адзначыў кіраўнік дзяржавы, тытунёвая галіна мусіць працаваць эфектыўна і актыўна папаўняць бюджэт.

Падчас свайго выступу А.Лукашэнка раскрытыкаваў дзеянні ўрада і падкрэсліў, што ягоныя даручэнні па стварэнні надзейнай гандлёвай сеткі для продажу тытунёвых вырабаў беларускай вытворчасці, а таксама іхняй абароны ад замежных канкурэнтаў не выкананыя. Гродзенская тытунёвая фабрыка не скончыла рэканструкцыю, а яе прадукцыя не карыстаецца вялікім попытам у беларусаў. Па-ранейшаму не ўпарадкаваны імпарт, працягваецца кантрабандны ўвоз цыгарэтаў з-за мяжы.

Аляксандр Лукашэнка быў занадта абураны тым, што кантрабандысты-імпарцёры пакідаюць бюджэт Беларусі без «законнай» выручкі. Ён заявіў: «Спекуляваць і нажывацца на звычках і схільнасцях людзей на шкоду казне і здароўю народа недапушчальна». Афіцыйнае агенцтва БелТА дадае, што «ніхто не мусіць грэць на гэтым рукі, падкрэсліў прэзідэнт». Атрымоўваецца, апрача дзяржавы.

Кіраўнік дзяржавы прапанаваў таксама стварыць адзіны заканадаўчы дакумент, які б рэгламентаваў увоз і продаж тытунёвай прадукцыі ў Беларусь.

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

ТВОРЦЫ

Фота Ул.ШЛАПАКА

20 лістапада ў Мінску прайшоў 17-ы з'езд Саюза мастакоў Беларусі, на якім мастакі абмеркавалі стан беларускага мастацтва і свае надзённыя праблемы ў варунках сённяшняга няпростага жыцця

НДІ нафты шукае партнёра ў Іраку

Заканчэнне, пачатак на стар.1

З надзейных крыніцаў стала вядома, што ранейшыя і цяперашні прадстаўнік нафтавай навукі Беларусі павінен схіліць чыноўнікаў міністэрства нафты Іраку да заключэньня адмысловага кантракту.

Гамельчукі прапануюць тамтэйшай Паўночнай нафтавай кампаніі распрацаваць мадэлі падземных рэзэрвуараў нафтавых радовішчаў, базу ўсіх неабходных звестак пра іх.

Ірацкі бок зацікаўлены ў дасьледаваньні і праграмным забеспячэньні сваіх радовішчаў нафты, аднак падпісаньне кантракту зацягвае. Гамельчукі ў Іраку дзейнічаюць пры пасярэдніцтве прадстаўнікоў канцэрну «Белфарм», які пастаўляе іракцам лекі.

Пасярэдніцтва, аднак, не засьцерагае ад эканамічных санкцыяў ААН. Навукоўцам няма мажлівасьці даставіць у Багдад кампутаровую тэхніку і адмысловыя праграмы.

Пошукі кантрактаў у далёкім Іраку – мера вымушаная, а не імкненьне паспрыяць рэжыму багдадскага дыктатара. Навукова-дасьледчы інстытут, гэтаксама як і вытворчае аб'яднанне «Беларуснафта», узмоцнена шукаюць для сябе новага поля дзейнасьці, паколькі беларуская нафтаздабыча застаецца апошнія гады ў межах 2 мільёнаў тон нафты.

Дэкляраваная ж распрацоўка радовішча нафты у Нянецкай аўтаномнай акрузе Расеі немагчымая з прычыны вялікіх фінансавых выдаткаў, якія беларуская дзяржава пакуль ня можа сабе дазволіць.

Казімер ЯНОЎСКІ
Радыё «Свабода»

Журналістаў будуць судзіць

У дачыненні да двух журналістаў гродзенскай недзяржаўнай газеты «Пагоня» Анджэя Пісальніка і Паўла Мажэйкі, а таксама рэдактара газеты Міколы Маркевіча складзеныя пратаколы аб адміністрацыйным правапарушэнні — за правядзенне несанкцыянаванага пікета ў абарону закрытай Вышэйшым гаспадарчым судом Беларусі газеты (артыкул 167-1 Кодэкса аб адміністрацыйных правапарушэннях Рэспублікі Беларусь). Акцыя прайшла 19 лістапада на вуліцы Савецкай у Гродне і сабрала больш за 100 удзельнікаў — журналістаў і чытачоў газеты, якія разгарнулі лозунгі, асуджаючыя падаўленне свабоды слова ў Беларусі.

Трое журналістаў пасля завяршэння акцыі пратэсту былі запрошаныя ў аддзел міліцыі Ленінскага раёна, дзе ў дачыненні да іх былі складзеныя пратаколы аб адміністрацыйным правапарушэнні. Ужо 20 лістапада справы Анджэя Пісальніка і Паўла Мажэйкі будуць разгледжаныя ў судзе Ленінскага раёна горада Гродна. Суд над рэдактарам «Пагоні» Міколам Маркевічам адбудзецца пазней, пасля яго вяртання з Польшчы. Адразу пасля правядзення пікетавання Мікола Маркевіч адбыў у гэтую краіну для сустрэчы з уплывовымі палітыкамі. Беларускі журналіст мае намер прапанаваць ідэю арганізацыі слуханняў у Сейме Рэспублікі Польшча па пытанні аб закрыцці адной з вядучых дэмакратычных газет і наступу на свабоду слова ў Беларусі.

Генадзь БАРБАРЫЧ

Шарамета паклічуць у суд

Заканчэнне, пачатак на стар.1

Як заявіў Шарамет, увесь гэты час, што прайшоў з часу знікнення аператара ОРТ Дзмітрыя Завадскага (7 ліпеня 2000 года), ён застаецца перакананым, што да знікнення датычныя ўлады Беларусі. «Я лічу групу Ігнатовіча або звяном у шырокім ланцугу, або проста выканаўцамі, — сказаў Шарамет. — Я дагэтуль упэўнены, што да гэтай справы датычныя спецслужбы. У мяне ёсць сур'ёзныя падставы падазраваць тагачаснага кіраўніка Савета бяспекі Віктара Шэймана, які кантралюе пастаўкі зброі з Беларусі (паводле версіі, што прагучала ў шэрагу беларускіх сродкаў масавай інфармацыі, зброя пастаўлялася ў тым ліку ў Чачню. — **БелаПАН.**). Да гэтага чалавека з кожным днём усё болей і болей пытанняў. Шкада толькі, што ён зараз курыруе тое ведамства, якое гэтыя пытанні павінна задаваць (Пракуратуру Рэспублікі Беларусь. — **БелаПАН.**)». Паводле звестак Шарамета, хутчэй за ўсё, заказ аб выкраданні Завадскага Лукашэнка асабіста не даваў — гэта самастойныя дзеянні структураў, звязаных з Саветам бяспекі.

На мінулым тыдні адзін з падсудных па дадзенай крымінальнай справе — Аляксей Гуз — звярнуўся да сваякоў Завадскага, заявіўшы, што ні ён, ні Валерый Ігнатовіч, ніхто з іншых абвінавачваемых не датычныя да забойства тэлеаператара. Аднак судовы працэс, паводле звестак Шарамета, пабудаваны так, што ў падсудных практычна няма магчымасці штосьці сказаць. «У мяне няма сумненняў, што некаторыя абвінавачваемыя — «адмарожаныя» забойцы. Не зразумела толькі, у якім аб'ёме яны бралі ўдзел у справе Завадскага. Але суд, як я разумею, не настроены высветліць ісціну. Ён настроены максімальна хутка закончыць працэс і закрыць справу», — лічыць Шарамет. На яго думку, менавіта гэтым тлумачыцца і закрытасць працэсу.

Генадзь БАРБАРЫЧ

Молдова становится на путь Беларуси

Окончание, начало на стр.1

Аналогичного мнения придерживается и идейный соратник молдавского президента, российский коммунист, спикер Госдумы Геннадий Селезнев, в ходе встречи с Ворониным заявивший, что новый Договор исключит двусмысленность во взаимодействии двух стран. Воронин и Селезнев обсудили также проблемы русскоязычного населения в Молдовы. Как сообщает РИА-Новости, Воронин заявил, что поскольку «русский язык по-прежнему остается языком межнационального общения в республике», с 2002 года в молдавских школах со второго класса вводится обязательное изучение русского языка. Геннадий Селезнев и Владимир Воронин не обошли вниманием и проблемы развития культурных, научных, межпарламентских, экономических связей. В частности, Владимир Воронин отметил, что «в 2001 году экспорт Молдовы в Россию увеличился на 36%, что для Кишинева является позитивным фактом».

Экономические проблемы обсуждались на встрече Воронина с Путиным. Так, президенты договорились о том, что для придания динамики сотрудничеству экономические проблемы необходимо обсуждать на межминистерском уровне. Симптоматично, что, открывая российско-молдавские переговоры в расширенном составе в Кремле, Владимир Путин отметил позитивные изменения в отношениях между двумя странами. Это, по его мнению, связано с тем, что в Молдовы решаются проблемы экономики, повышается уровень жизни. Владимир Путин отметил, что Владимир Воронин проинформировал его о планируемом повышении пенсий и заработной платы в Молдовы. Российский президент выразил мнение, что за прошедшие полгода в молдавской экономике произошли положительные изменения и опасения экспертов о возможности возрождения в Молдовы плановой экономики не оправдались. «Наоборот, — заявил Путин, — укрепляются рыночные механизмы, расчищаются завалы, укрепляется администрирование». Он также подчеркнул, что Россия будет продолжать сотрудничество с Молдавией в области энергетики и в других областях.

Обсудили президенты и перспективы приднестровского урегулирования. По словам Путина, который высказался за продолжение переговорного процесса в существующем пятистороннем формате, при рассмотрении этого вопроса «мы старались максимально объективно оценить сложившуюся ситуацию». Президент России считает, что необходимо в полной мере использовать уже испытанные механизмы и каналы для налаживания конструктивного политического диалога между Кишиневом и Тирасполем.

Со своей стороны, Владимир Воронин заявил, что удовлетворен темпами вывода российских войск из Приднестровья. «Нельзя представлять дело таким образом, что если российские войска уходят из Приднестровья, то оно останется незащищенным, — сказал Воронин. — Я не согласен с таким тезисом, тем более что никто не собирается нападать на Приднестровье».

Игорь Ротару
GazetaSNG.ru

Еўропа вагаецца

Заканчэнне, пачатак на стар.1

Давер Еўропы лёгка згубіць, але цяжка аднавіць. Пакуль канчатковага рашэння па Беларусі ў Палітычнага камітэта ПАСЕ няма. Дэлегацыя накіруецца ў Беларусь, каб на свае вочы пабачыць – ці праўда тое, што абяцаюць улады (эканамічны прагрэс, дынамічнае развіццё грамадства і г.д.), і тое, пра што кажуць апазіцыя і недзяржаўныя ўстановы (новыя рэпрэсіі супраць апазіцыі, недзяржаўнага сектара і сродкаў масавай інфармацыі).

Літоўскі бок, які быў прадстаўлены на сустрэчы, выступаў за адмену ізаляцыі Беларусі. У панядзелак падчас выступу перад удзельнікамі форуму старшыня Сейма Літвы Артурас Паўлаўскас сказаў, што лічыць немэтазгодным ізаляцыю Беларусі ад дэмакратычных працэсаў, што адбываюцца цяпер у Еўропе. А кіраўнік літоўскай дэлегацыі ў Палітычным камітэце ПАСЕ Ёнас Чакуоліс заявіў, што Літва гатовая падзяліцца з Беларуссю вопытам пры заснаванні інстытута омбудсмена (упаўнаважанага па правах чалавека) – аднак чакае, пакуль беларускія ўлады выявяць гатоўнасць пераняць такі вопыт.

Пазіцыю нашых паўночных суседзяў зразумець лёгка. Ім вельмі нявыгадна мець пад бокам краіну-ізгоя, бо гэта як мінімум будзе вымагаць значнага фінансавання для аховы «небяспечнай» мяжы. Таму яны першыя настойваюць на палёгках для Беларусі. Астатнія краіны, аднак, былі не на столькі аптымістычныя ў дачыненні да далейшага лёсу Беларусі ў ПАСЕ.

БелаПАН падае са словаў Ё.Чакуоліса, што нядаўна генеральны сакратар Савета Еўропы Вальтэр Швімер накіраваў беларускім уладам ліст, дзе былі выкладзеныя чатыры ўмовы, пры выкананні якіх СЕ аднавіў бы дыялог з Беларуссю. Сярод гэтых умоваў – умацаванне паўнамоцтваў парламента, адмена смяротнага пакарання, гарантыі незалежнасці СМІ і заснаванне інстытута омбудсмена.

Тым часам, каля 20 беларусаў, што стала жывуць у Літве, у аўторак пікетавалі Вільнюскую ратушу, дзе адбывалася паседжанне Палітычнага камітэта ПАСЕ. Яны пратэставалі супраць недэмакратычных падзеяў у Беларусі – у прыватнасці, супраць закрыцця ўладамі газеты «Пагоня».

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

В Кабул возвращаются кино и телевидение

Кабул медленно вспоминает прежнюю жизнь. Накануне вечером в афганской столице открылся кинотеатр и прошел первый после более чем пятилетнего перерыва показ кинофильма. Чуть раньше возобновилось телевещание.

В ожидании сеанса перед центральным кинотеатром «Бахтар» собралась огромная толпа желающих посмотреть картину. Тысячи людей терпеливо ждали, когда двери кинозала откроются. Как только это произошло, начался штурм. В какой-то момент полицейским даже пришлось применить кулаки и дубинки, чтобы призвать к порядку своих чересчур возбужденных таким глобальным событием соотечественников.

«Бахтар» – первый из 17 кинозалов, который открыл свои двери для зрителей после 1996 г., когда талибы запретили любые изображения человека – от фотографий до кинолент. Это крупнейший кинотеатр Кабула, имеющий 650 мест. Но на первом после столь долгого перерыва сеансе десятки людей сидели в проходах, поскольку желающих было много больше, чем кресел.

Управляющему кинотеатра Мохаммаду Рафи чудом удалось сохранить оба кинопроектора и 16 кинолент, хотя сам зал носит следы небрежения: ободранные и поломанные кресла, осыпавшаяся штукатурка.

Тем не менее, зрители, несмотря на безумно высокую для недавних безработных цену билета (70 центов), остались очень даже довольны. «Это были все мои деньги, но мне все равно – я не видел кино уже шесть лет», – сказал репортерам 23-летний Фазиль.

Другой счастливец, попавший в кинотеатр, сказал журналисту *Associated Press*: «Когда талибы пришли к власти, нам запретили ходить в кино, нам запретили наслаждаться жизнью. Этого момента мы ждали долгие годы. Все очень рады и возбуждены. Мало кто помнит, что значит – смотреть фильм. Мы все так рады».

Для первого показа были выбраны две ленты: классическая афганская картина «Урудж» («Восхождение») – о войне моджахедов против советских войск и индийская мелодрама «Элан».

Конечно, не все меняется так быстро, как хотелось бы. Женщин, например, в кинотеатр вчера не пустили. Но вот в воскресенье начало вещание телевидение. И объявила об этом с экранов телевизоров 16-летняя девочка Мариам Шакебер. Как передало *NBC*, она была в стильной коричневой одежде, на голову был накинут кремовый платок.

«События в столице, за ее пределами, развлекательная информация, чтение Корана, а также музыка, мультфильмы, интервью и новости, – все это возвращается к вам», – сообщила Мариам Шакебер. Пять лет назад она была ведущей детской программы, но осталась без работы после прихода к власти талибов, которые ввели жесткую цензуру на телевидении и запретили работать женщинам.

Первой программой телестудии, правда, стало выступление имама, читавшего суру из Корана.

Планируется, что столичная телестанция будет вещать пока лишь три часа ежедневно с 18:00 по местному времени на двух языках – дари и пушту. Но и это стало для афганцев невиданным ранее достижением, открывшим им окно в остальной мир.

Большая часть оборудования, на котором ведется вещание, была установлена еще в начале 70-х годов. Мощность передатчика телеканала составляет всего 10 ватт, поэтому передачи смогут принимать только в нескольких районах Кабула.

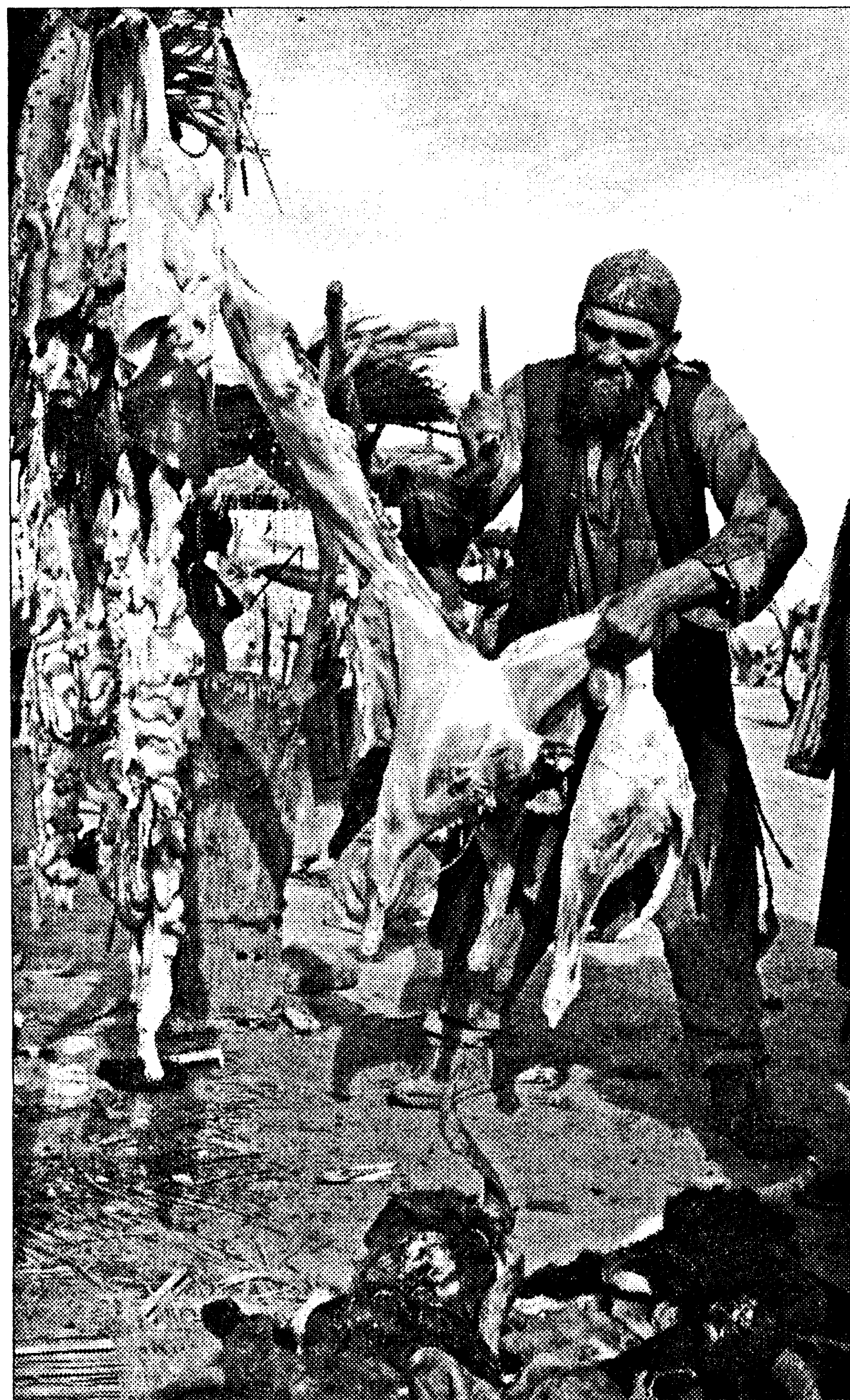
Несмотря на то, что при талибах телевидение было запрещено как оскорбляющее ислам, студии компании все эти годы оставались совершенно исправными. Более того, как передает *BBC*, талибы даже платили инженерам, обслуживавшим аппаратуру. Правда, при их власти, единственная действовавшая радиостанция «Шариат» транслировала только суры Корана, сводки новостей и военные марши.

Одновременно, по словам очевидцев, в городе начался «бум» на аудио- и видеотехнику, а также телевизоры. При талибах, напоминает РИА «Новости», и телевидение, и кино, и видеомагнитофоны были категорически запрещены. Полиция исламской нравственности строго следила за торговцами и изымала из продажи видео- и аудиомагнитофоны, поскольку слушать музыку, которую талибы считали «бесовским занятием», тоже запрещалось, а петь можно было только однотонные молитвы во славу талибов и их духовного лидера муллы Омара.

При талибах были разрешены лишь немногие спортивные состязания, но лишь в первой половине дня, чтобы не отвлекать правоверных от обязательных пятикратных намазов (молитв).

Другим разрешенным «развлечением» были показательные казни на центральном городском стадионе. Там в присутствии тысяч зевак либо расстреливали, либо вешали на стрелах автокранов противников режима фундаменталистов. Теперь жизнь в городе постепенно возвращается в нормальное русло.

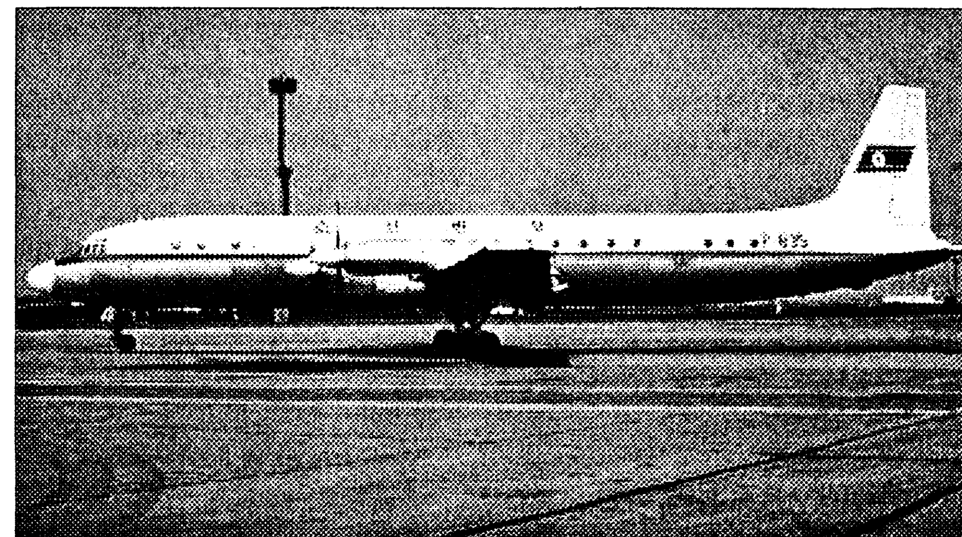
AP

● В городах Афганистана налаживается нормальная жизнь. Забытая сцена – торговля мясом на рынке

Разбился ИЛ-18, 27 человек погибли

Гражданский самолет Ил-18 (бортовой номер 75840), выполнявший чартерный рейс по маршруту Хатанга-Москва (аэропорт Домодедово) разбился в понедельник вечером на границе Ярославской и Тверской областей. Все находившиеся на борту – 9 членов экипажа и 18 пассажиров – погибли.

Из Хатанги лайнер вылетел в 16:07, с экранов радаров он исчез в 21:24 по московскому времени. На место катастрофы срочно вылетели спасатели МЧС РФ. К 5:00 утра уже были обнаружены все три бортовых самописца авиалайнера. В пресс-службе МЧС сообщили, что на данный момент на месте катастрофы найдены фрагменты десяти тел. «Разброс фрагментов самолета (на месте крушения) составляет 2,5 километра».

Лайнер упал в 24 км к юго-востоку от города Калязин (Тверская область), недалеко от деревни Захаровка, примерно в пяти километрах от границы Ярославской области. Несмотря на то, что самолет рухнул вблизи от населенных пунктов, жертв на земле удалось избежать. «При падении он зацепил баню и кромку леса, однако больше никаких построек не пострадало», – говорят в пресс-службе МЧС.

Руководитель Красноярского регионального управления воздушного транспорта Виктор Осипов не исключил возможности террористического акта. К такому мнению он пришел после того, как обзвонил наземные диспетчерские авиаслужбы Подмосковья.

Экипаж, который к моменту падения находился в воздухе уже около шести часов, не передавал никаких сигналов тревоги. Кроме того, в тот момент, когда самолет исчез с экранов радаров, в ночном небе появилось сильное зарево и раздался громкий хлопок. «Однако, – заметил Осипов, – это пока лишь одна из версий, исключить которую невозможно».

Манделу будут судить

Власти ЮАР сообщили во вторник о том, что в июле 2002 года в Претории начнется суд над Винни Мадикизела-Манделой – бывшей женой бывшего президента страны Нельсона Манделы. Она обвиняется в мошенничестве и хищении денег в сумме 1,6 млн. рандов (165 тысяч долларов).

В общей сложности доказано участие бывшей жены Манделы в 85 преступных эпизодах. Следствие считает, что «мать нации» (так ее называли во времена нахождения у власти ее мужа), которая до сих пор возглавляет Лигу женщин при Африканском национальном конгрессе, использовала свое должностное положение, чтобы по подложным документам получать банковские кредиты.

В 1991 года Винни Мандела уже попадала под суд в связи с причастностью к похищению и убийству. Ее телохранитель похитил четверых юношей, одного из которых позже убил. После серии скандалов в 1994 году муж Винни Нельсон Мандела вывел ее из состава правительства, а затем и развелся с ней, обвинив «мать нации» в супружеской измене.

Reuters

Проблема «войн по доверенности»

Михаил ИГНАТЬЕФФ, профессор по Правам человека Гарвардского университета

По мере того как правление талибов постепенно теряет свои позиции в Афганистане, Соединенным Штатам предстоит лицом к лицу столкнуться с проблемой «принципала» (т.е. главной заинтересованной стороны в конфликте), маячившей на горизонте с самого начала войны против терроризма. Принципалы доверяют проводить в жизнь свои планы особым «уполномоченным» лицам. Однако известно, что если заставить кого-либо другого делать за тебя грязную работу, неприятности неизбежны. Принципал не может быть уверен, что его указания неукоснительно исполняются, и все может окончиться тем, что его руки будут также покрыты грязью, как и руки его уполномоченных.

В Афганистане узбекские и таджикские военные группировки – «Хезби Вахдат», «Джунбиш», «Джамиат Ислами» – являются уполномоченными, выбранными Соединенными Штатами для свержения талибов. Во время последнего своего пребывания в Кабуле с 1992 по 1996 годы эти группировки воевали друг с другом, превратив город в некое подобие Дрездена конца холодной войны. Зная об этом, американцы пытались сдерживать их на протяжении первых шести недель, нанося бомбовые удары по позициям талибов; при этом интенсивность и сила бомбардировок должна была быть достаточной для внесения раскола в ряды талибов и недостаточной для прорыва со стороны Северного альянса.

Кровавая бойня, которая последует за победой Северного альянса в Афганистане, будет похожа на массовые убийства, совершенные жаждущими мести косоварами после победы *NATO* в июне 1999 года. В обоих случаях большая часть вины ляжет на принципала, а не на его уполномоченных. Бойня в Кабуле и Мазар-и-Шарифе (взятыми под контроль Северным альянсом) будет происходить на глазах телезрителей всего исламского мира. И если война против терроризма – это борьба за сердца и умы людей, то трудно представить себе нечто способное принести больше вреда моральному аспекту действий принципала.

Контролировать войну по доверенности с воздуха – задача не из легких. Слишком усердные бомбардировки – и уполномоченный совершает прорыв с сопутствующими последствиями. Недостаточно усердные – и война принимает затяжной характер. Достижение золотой середины дает возможность талибам исчезнуть из вида или перейти на другую сторону. Это и есть тот баланс, которого пытаются достичь США.

В дополнение к военно-воздушным силам американское правительство надеется контролировать своих уполномоченных посредством войск специального назначения и «советников», действующих на земле. И опять-таки американцам приходится балансировать на тонкой грани. Слишком большое количество сухопутных войск – и Америка рискует быть затянутой в наземную войну, когда-то уничтожившую Советскую империю. Слишком малое количество создает для принципала риск полной потери контроля над своими уполномоченными. В настоящий момент сотни, а возможно и тысячи подразделений войск специального назначения находятся в состоянии готовности, и их может быть как раз столько, сколько необходимо для обнаружения целей для ударов военно-воздушных сил США и для сдерживания в высшей степени необузданных войск Северного альянса.

Еще одна вещь, которую необходимо принять во внимание при ведении войны по доверенности, – это необходимость ни в коем случае не допустить, чтобы уполномоченный воспринимался как марионетка в руках принципала. Поддержка действий уполномоченных со стороны собственного народа (в данном случае афганцев) зависит от степени их независимости от американцев. В то время как поддержка действий принципала зависит от того, насколько он выглядит **не** как империалист. Таким образом, обе стороны имеют основательные причины для конспирации и ведения войны на расстоянии.

Войны по доверенности и сопровождающие их проблемы едва ли являются чем-то новым. Америка вела большинство своих войн против коммунизма через уполномоченных лиц. США финансировали Джонаса Савимби в Анголе, когда казалось, что это может помочь сбросить марксистский режим в столице страны Луанде. К сожалению, все достижения принципала в этом направлении свелись к соучастию в опустошительной гражданской войне. Что касается Афганистана, то Усама бин Ладен сам выступал в роли уполномоченного в джихаде против советский войск. И в этом случае за победой последовала опустошительная гражданская война. Среди уполномоченных наблюдается неприятная тенденция либо дискредитировать принципала, либо выступать против него.

И все же предположение, что Америка может вести войну против терроризма без уполномоченных, – это настоящий моральный перфекционизм. Единственной реальной альтернативой является ведение всех военных дел без посторонней помощи. Но именно на это и надеется враг. Должно быть «Аль-Каеда» надеется заманить американских солдат вместе со всем снаряжением на узкие высокогорные тропы, где до этого уже нашли свою смерть российские солдаты. Со стороны американцев мудро было бы отказать Усаме бин Ладену в таком удовольствии.

Таким образом, принципал использует уполномоченных для того, чтобы самому не увязнуть в трясине. Однако зависимость от уполномоченных передает судьбу принципала в руки людей, для которых победа может иметь смысл, совершено отличный от того, который вкладывает в нее принципал. Например, цель победы в Афганистане для принципала – это восстановление твердого политического фундамента и освобождение страны от терроризма. Для находящегося на довольствии Америки военачальника победа может означать надежный контроль над производством героина вкупе со смертью его соперников.

Как это ни парадоксально, реальные проблемы войн по доверенности начинаются уже после достижения победы. Массовые убийства со стороны охваченных жаждой мести боевиков, сведения счетов между группировками и схватки за сферы влияния и ресурсы могут причинить Афганистану еще большие страдания. Принципал может выиграть войну при помощи своих уполномоченных. Продолжительный мир, однако, нельзя построить путем дистанционного управления. Сохранение мира требует непосредственного участия главной заинтересованной стороны, которое должно включать и присутствие миротворческих сил, и гуманитарную помощь, и восстановление инфраструктуры. Ни один член международного сообщества ни в состоянии действительно разоружить тех, кто играет роль уполномоченных в войнах по доверенности. Однако их лидеры могут быть вовлечены в политический процесс и, если повезет, превращены из солдат в политиков.

Это и предстоит проверить в ходе этой войны: можно ли военную культуру превратить в культуру политическую, и могут ли уполномоченные постепенно стать главными заинтересованными лицами и восстановить страну, когда-то разрушенную войной.

148-е месца для Беларусі

Амерыканская даследніцкая арганізацыя Heritage Foundation распаўсюдзіла сваё штогадовае даследаванне, прысвечанае ўзроўню эканамічных свабодаў у свеце. Беларусь атрымала толькі 148-е месца – з 156 магчымых. Ацэнка вялася па 10 крытэрыях.

Наша краіна здабыла адзнаку ў 4,35 бала з 5 па ўзроўні эканамічных несвабодаў, ганебны чырвоны колер і зусім не ганаровы тытул «*repressed*» – «рэпрэсіраваная», «заціснутая».

Найбольш свабоднымі былі прызнаныя Ганконг, Сінгапур і Новая Зеландыя. Прыкладна аднолькавы рэйтынг пасля іх маюць Эстонія, Ірландыя, Люксембург, Галандыя і ЗША.

Аднак, нягледзячы ні на што, Беларусь таксама апынулася наперадзе некаторых краінаў – усё гэта, дарэчы, нашыя добрыя сябры. Узбекістан, Туркменістан, Іран, Лаос, Куба і Лівія яшчэ не дасягнулі «дасканаласці» – па некаторых паказчыках яны яшчэ дэманструюць пэўныя паслабленні ў сваёй эканоміцы. А вось Ірак і Паўночная Карэя маюць «круглыя пяцёркі». Гэта значыць, што эканамічных свабодаў там няма ні на 1%.

Асобна ў спісе стаяць яшчэ пяць афрыканскіх краінаў – Ангола, Бурундзі, Дэмакратычная Рэспубліка Конга (былы Заір), Сьера-Леоне і Судан. Ва ўсіх гэтых дзяржавах ішла або ідзе вайна, і, натуральна, звестак пра свабоду эканомікі там няма. Але беларусы могуць ганарыцца сваёй – няхай і нязначнай – перавагай над імі.

«Індэкс эканамічнай свабоды-2002» з'яўляецца фактычна даведнікам для патэнцыйных інвестараў: куды варта ўкладаць грошы, а куды – не. З такой адзнакай, як мае сёння Беларусь, грошай з-за мяжы трэба будзе чакаць вельмі доўга. Таму аптымізм, якім сачыцца кіраўніцтва Беларусі, абяцаючы ў 2002 годзе прыцягнуць мільярд замежных інвестыцыяў, абсалютна не зразумелы.

Глядзіце самі – вось што *Heritage Foundation* паведамляе пра нашу краіну:

«Беларусь

Беларусь – адна з найменш рэфармаваных і найбольш рэпрэсіўных краінаў былога Савецкага Саюза. Яе індустрыяльная база састарэла, яе эканоміка знаходзіцца ў заняпадзе, а яе агульны антыбізнесовы клімат і адсутнасць структурных рэформаў у спалучэнні з квітнеючай арганізаванай злачыннасцю, карупцыяй і кантрабандай працягвае адпужваць замежнае інвеставанне. У снежні 1999 года Беларусь падпісала саюз з Расійскай Федэрацыяй, які прадугледжвае стварэнне адзінай эканамічнай зоны ўключна з агульнай валютай, агульнай заканадаўчай і падатковай сістэмамі, і вельмі шчыльнымі палітычнымі і вайсковымі сувязямі. Аднак, працэс гэты ідзе вельмі марудна. Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка не паважае сваю палітычную апазіцыю, і некаторыя з ягоных палітычных апанентаў бясследна зніклі. Пяцігадовая эканамічная праграма, ухваленая ў траўні 2000 года, прадугледжвае па-ранейшаму буйнамаштабнае ўмяшальніцтва дзяржавы ў эканоміку. Нягледзячы на тое, што саюз з Расіяй патрабуе паскарэння прыватызацыйных працэсаў, існуючае заканадаўства забараняе патэнцыйным інвестарам мець больш за 50% акцыяў прамысловых прадпрыемстваў. Гэтаксама прыватнае землеўладанне застаецца немагчымым у сельскагаспадарчым сектары, дзе па-ранейшаму пануюць калгасы і саўгасы, што засталіся з савецкіх часоў. З прычыны сваёй няздольнасці пачаць істотныя структурныя рэформы Беларусь не мае магчымасці атрымоўваць крэдыты ад Міжнароднага валютнага фонду – апошні такі крэдыт быў атрыманы ў 1995 годзе. Сёлета дзяржаўнае ўмяшальніцтва Беларусі ў эканоміку ацэненае на 1 бал горш. У выніку агульная адзнака сёлета пагоршылася на 0.10 бала і склала 4.35 з 5 магчымых па ступені эканамічнай несвабоды.

Гандлёвая палітыка

Адзнака: 3-стабільна (умераны ўзровень пратэкцыянізму)

У Беларусі сярэдні тарыфны паказчык складае 4,79%. Нетарыфныя бар'еры ўключаюць вельмі высокі кошт ліцэнзіяў для кампаніяў, што займаюцца імпартаваннем, а таксама некаторыя валютныя абмежаванні для прадпрыемстваў, што спрабуюць імпартаваць сыравіну.

Падатковы цяжар урада

Адзнака – Падаходнае і карпаратыўнае падаткаабкладанне: 3.5-лепш (высокія стаўкі падаткаў)

Адзнака – Дзяржаўныя выдаткі: 5-стабільна (вельмі высокі ўзровень дзяржаўных выдаткаў)

Выніковая адзнака: 4.5-стабільна (вельмі высокі кошт ураду)

Найвышэйшая стаўка падаходнага падатку ў Беларусі складае 30%; сярэдні падаткаплацельшчык вымушаны плаціць па найвышэйшай 30%-най стаўцы. Найвышэйшы падатак на прыбытак кампаніяў складае 25% (раней – 30%). У 1999 годзе дзяржаўныя выдаткі склалі 32,3% валавага ўнутранага прадукту (ВУП).

Дзяржаўнае ўмяшальніцтва ў эканоміку

Адзнака: 4-горш (высокі ўзровень)

Дзяржава спажывае каля 20% ВУП. У 1999 годзе Беларусь атрымала 2,15% ад усіх сваіх даходаў за кошт дзяржаўных прадпрыемстваў і ад выкарыстання маёмасці, што належыць дзяржаве. Аднак не трэба, базуючыся на гэтай лічбе, недаацэньваць сапраўдную ролю Беларускай дзяржавы ў эканоміцы. Паводле аддзела інфармацыі часопіса *The Economist*, «пры нежаданні адміністрацыі Аляксандра Лукашэнкі пайсці на любыя фундаментальныя рэформы беларускай эканомікі, буйныя прамысловыя прадпрыемствы, што Беларусь атрымала ў спадчыну ад савецкіх часоў, застаюцца пад дзяржаўным кантролем, а іхняя прадукцыя па-ранейшаму складае большую частку нацыянальнай прамысловай вытворчасці. Нават калі ў выніку прыватызацыі ўзнікаюць «недзяржаўныя» прадпрыемствы (у тым ліку – камерцыйныя банкі), то яны па-ранейшаму застаюцца пад кантролем дзяржавы... У сельскай гаспадарцы саўгасы і калгасы працягваюць адыгрываць галоўную ролю». Прыняўшы да ўвагі павелічэнне дзяржаўнага ўмяшальніцтва ў эканоміку, адзнака ўраду Беларусі за ўмяшальніцтва ў эканоміку пагоршылася сёлета на 1 бал.

Грашовая палітыка

Адзнака: 5-стабільна (вельмі высокі ўзровень інфляцыі)

З 1991 па 2000 сярэднеўзважаны гадавы паказчык інфляцыі ў Беларусі складае 199,61%.

Прыток капіталу і замежнае інвеставанне

Адзнака: 4-стабільна (значныя бар'еры)

Палітычная нестабільнасць, антызаходнія настроі, неэфектыўная бюракратыя, карупцыя, адсутнасць прыватызацыі – усё гэта ідзе не на карысць прыходу замежных інвестыцыяў. Дзяржава не дазваляе замежнікам валодаць зямлёй. Аддзел інфармацыі часопіса *The Economist* паведамляе, што «памер замежнага наўпроставага інвеставання – цяпер нейкія 256 мільёнаў долараў – здаецца, па-ранейшаму застаецца найменшым для ўсяго рэгіёна. Нешматлкія заходнія інвестары, якія адважыліся ўсё ж прыйсці, ужо пакуюць валізкі, сутыкнуўшыся з неўтаймаванай і свавольнай бюракратыяй. Нават амерыканскі *Ford*, узорна-паказальны беларускі інвестар з 1996 года, пераносіць свой аўтамабільны завод пад Санкт-Пецярбург».

Банкаўская справа і фінансы

Адзнака: 4-стабільна (высокі ўзровень абмежаванняў)

Дзяржава працягвае ажыццяўляць занадта пільны кантроль за ўсёй банкаўскай індустрыяй. Беларускае заканадаўства прадпісвае, каб замежнае інвеставанне ў банкаўскую справу, страхаванне і біржы не перавышала 49% ад агульнага пакета акцыяў. Паводле аддзела інфармацыі часопіса *The Economist*, «на пачатку 2001 года каля 27 камерцыйных банкаў працягвалі сваю дзейнасць... Гэтаксама камерцыйныя банкі, хоць намінальна і незалежныя, часта траплялі пад прэс дзяржавы – ад іх патрабавалі выдаваць стратныя крэдыты прадпрыемствам некаторых галінаў прамысловасці, а таксама набываць дзяржаўныя каштоўныя паперы. Нягледзячы на абяцанні скончыць гэтую практыку, што ўрад даваў МВФ, ціск на камерцыйныя банкі з патрабаваннем прафінансаваць сельскагаспадарчы сектар, працягваліся ў першым квартале 2001 года...»

Узровень заробкаў і цэны

Адзнака: 5-стабільна (вельмі высокі ўзровень умяшальніцтва)

Усе прадпрыемствы трапляюць пад жорсткі цэнавы кантроль. Паводле *Worldinformation.com*, «прэзідэнт Лукашэнка паступова адмяніў эканамічныя рэформы... зноў быў уведзены кантроль за цэнамі... і дзяржава працягвае папярэджваць сістэмны крызіс эканомікі коштам субсыдаваных крэдытаў прадпрыемствам, калгасам і саўгасам». *BISNIS*, рэсурсны цэнтр амерыканскага міністэрства гандлю для Новых Незалежных Дзяржаваў, паведамляе, што «ўсім беларускім прадпрыемствам, як дзяржаўным, так і камерцыйным, цяпер забараняецца падвышаць свае гуртовыя і раздробныя цэны вышэй за пэўныя ліміты, вызначаныя ўрадам».

Маёмасныя правы

Адзнака: 4-стабільна (нізкі ўзровень абароны)

Заканадаўчая сістэма не можа ў поўнай меры забяспечыць абарону прыватнай маёмасці, а неэфектыўная судовая сістэма часта прымае супярэчлівыя рашэнні. Два гады таму, кіраўнік Беларусі падпісаў дэкрэт, які дазваляе прэзідэнту нацыяналізаваць маёмасць любой юрыдычнай або фізічнай асобы, якая толькі падазраецца ў нанясенні шкоды Беларускай дзяржаве. Паводле Дзяржаўнага дэпартамента ЗША, «на практыцы судовая ўлада не з'яўляецца незалежнай і нездольная стварыць супрацьвагу выканаўчый уладзе і яе прадстаўнікам. Рэформы, зацверджаныя ў 1995 годзе і скіраваныя на падтрымку незалежнасці судовай улады, застаюцца нявыкананымі... Прэзідэнт паводле Канстытуцыі таксама мае ўладу прызначаць і звальняць з пасады ўсіх цывільных і вайсковых суддзяў...»

Бюракратызацыя эканомікі

Адзнака: 5-стабільна (вельмі высокі ўзровень)

Рэгулятыўна-бюракратычная сістэма ў Беларусі з'яўляецца па сутнасці антыпрадпрымальніцкай. Паводле Дзярждэпартамента ЗША, «палітычнае кіраўніцтва краіны супраціўляецца любым значным эканамічным рэформам і застаецца ідэалагічна прыхільным да планавай эканомікі». Аддзел інфармацыі часопіса *The Economist* апісвае карупцыю як «неўтаймаваную» і паведамляе, што дзяржава дамінуе ў эканоміцы праз «буйныя прадпрыемствы, што належаць дзяржаве або кантралююцца ёй, і чыё далейшае існаванне будзе заставацца асноўнай палітычнай мэтай – нягледзячы на іхнюю састарэласць і неэфектыўнасць». Вялікая колькасць як беларускіх, так і замежных кампаніяў пакінулі краіну з-за істотных і самавольных абмежаванняў, чый лік толькі падвышаецца.

Чорны рынак

Адзнака: 5-стабільна (вельмі высокі ўзровень актыўнасці)

Чорны рынак, які ўжо быў досыць развіты, калі Беларусь была Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікай, яшчэ павялічыўся ў памеры «дзякуючы» павольнаму ходу эканамічных рэформаў. Кантроль за цэнамі і нармаванне гэтаксама спрыяюць хуткаму развіццю ўжо квітнеючага нелегальнага сектара. Актыўнасць чорнага рынку праяўляецца ў кантрабандзе спажывецкіх тавараў і наркотыкаў, нелегальным аказанні транспартных і іншых паслугаў, а таксама і ў парушэнні правоў інтэлектуальнай уласнасці – такіх, як пірацтва аўдыё- і відэапрадукцыі і праграмнага забеспячэння. Аддзел інфармацыі часопіса *The Economist* прыводзіць у якасці прыкладу шырока распаўсюджаны незаконны гандаль валютай, які адбываецца дзякуючы «паўсюднаму кантролю за цэнамі, што толькі «раскручвае» чорны рынак».

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Фота Ул. ШЛАПАКА

АРЫЕНЦІР

Вартыя адмены не адмянілі

Рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне «Альтэрнатыва XXI», што аб'ядноўвае прадпрымальнікаў, эканамістаў, юрыстаў і журналістаў, расцэньвае адмену дэкрэта прэзідэнта №40 як станоўчую з'яву, што, аднак, «не акажа рэальнага ўплыву на эканамічную сітуацыю ў краіне». Так пракаменціраваў указ кіраўніка дзяржавы «Аб прызнанні страціўшымі сілу некаторых дэкрэтаў прэзідэнта Рэспублікі Беларусь», што ўступіў у сілу 17 лістапада, старшыня выканкама «Альтэрнатывы XXI» Сяргей Балыкін.

«У рэальнасці 40-ы дэкрэт прымяняўся вельмі рэдка і хутчэй з'яўляўся раздражняльнікам для міжнародных арганізацый і беларускіх праваабаронцаў, чым рэальным рычагом уплыву на эканамічную сітуацыю», – заявіў Балыкін. На думку прадстаўнікоў «Альтэрнатывы XXI», больш негатыўны ўплыў на эканоміку аказваюць дэкрэты прэзідэнта №№14 і 22, якія знайшлі больш шырокае прымяненне. Менавіта яны, зазначыў Балыкін, прадаставілі дадатковыя паўнамоцтвы кантрольным органам, устанавілі празмерна высокія штрафы за эканамічныя парушэнні, занадта вялікі пералік ліцэнзуемых відаў дзейнасці, ускладнілі працэдуру рэгістрацыі суб'ектаў гаспадарання, прадаставілі рэгіструючым органам права ў пазасудовым парадку ліквідаваць суб'екты гаспадарання і гэтак далей.

Паводле слоў Балыкіна, трывогу выклікаюць спробы ўключыць у праект Падатковага кодэкса палажэнне аб праве падатковых органаў забіраць наяўныя грашовыя сродкі суб'ектаў гаспадарання «незалежна ад факту адлюстравання ў бухгалтарскім уліку і месца іх захоўвання». «На нашу думку, рэальна гаварыць пра лібералізацыю эканомікі можна будзе толькі пасля адмены згаданых і шэрагу іншых нарматыўных актаў, адмаўлення ад дэкрэтнага рэгулявання эканомікі, скарачэння паўнамоцтваў кантрольных органаў і прызнання рэальнай незалежнасці судовай сістэмы», – заявіў старшыня выканкама «Альтэрнатывы XXI».

Ірына ЛЕЎШЫНА

Не выконваюць план пры зарплаце 700 у. а.

Ужо шосты раз сёлета Гомельскі аблвыканкам абмяркоўваў пытанне аб невыкананні прамысловасцю рэгіёна плана па выпуску спажывецкіх тавараў.

Па гэтым паказчыку Гомельшчына займае апошняе месца ў рэспубліцы. Найбольшы спад вытворчасці спажывецкіх тавараў дапусцілі кандытарская фабрыка «Спартак», швейнае аб'яднанне «Камінтэрн», Гомельскі тлушчакамбінат, абутковая фабрыка «Праца» і шмат іншых. У кіраўнікоў прадпрыемстваў, якія не выконваюць план, зарплата «зашкальвае за 700 долараў у месяц». У прынятым рашэнні аблвыканкам вызначыў ступені персанальнай адказнасці для дырэктарскага корпусу. Але на паседжанні выканкама ніхто з кіраўнікоў прадпрыемстваў не быў пастаўлены перад фактам магчымага звальнення з пасады.

Ірына ШАНЦАВА

Ці будуць у Беларусі недзяржаўныя турмы?

«Канстытуцыйны суд не выключае магчымасці стварэння ў Рэспубліцы Беларусь недзяржаўных установаў, прызначаных для адбывання пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі».

Канстытуцыйны суд спасылаецца на артыкул 8 Канстытуцыі Беларусі, які прызнае прыярытэт агульнапрынятых нормаў міжнароднага права. «Стварэнне недзяржаўных папраўчых установаў для адбывання пакарання ў выглядзе пазбаўлення волі не супярэчыць міжнародным прынцыпам і патрабаванням, якія прад'яўляюцца да парадку і ўмоваў утрымання асуджаных у месцах пазбаўлення волі». Разам з тым Канстытуцыйны суд указвае, што ўсе папраўчыя ўстановы знаходзяцца ў сістэме арганізацыяў, падведамасных дзяржаве.

Юрый КАСЬЯНАЎ

Міжнародная амністыя за альтэрнатыўную службу

Выйшаў у сьвет пяты нумар прававога бюлетэню «*Amnesty international* у Беларусі», цалкам прысьвечаны праблеме адмовы ад службы ў войску па маральных перакананьнях. Бюлетэнь зьмяшчае інфармацыю аб рэгуляваньні тэрміновай вайсковай службы ў Беларусі, адмове ад вайсковай службы згодна з міжнароднымі нормамі выкананьня правоў чалавека, факты з замежнай практыкі і іншае.

Паводле дадзеных Гомельскай групы Міжнароднай амністыі, з 1945 па 2000 год у войску загінула больш за 900 чалавек, што прызываліся з Гомельскай вобласьці.

Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь 1996 году прадугледжвае магчымасьць замены абавязковай вайсковай службы на альтэрнатыўную (артыкул 57). Аднак закону аб альтэрнатыўнай службе дагэтуль няма. Закон аб вайсковай службе, што дзейнічае ў Рэспубліцы Беларусь, таксама нічога ня кажа пра альтэрнатыўную службу. Гэта значыць, што не выконваецца адпаведны артыкул Канстытуцыі. Крымінальны кодэкс, які дзейнічае ў краіне з 1999 году, прадугледжвае крымінальную адказнасьць за адмову ад вайсковай службы (арт. 434, 435, 436, 437). Так, за ўхіленьне ад прызыву ў войска прадугледжваецца пакараньне да 7 гадоў пазбаўленьня волі, а за ўхіленьне ад яўкі на зборы – да 1 году выпраўленчых прац.

Міжнародная амністыя выступае за распрацоўку прававых і працэсуальных нормаў, згодна зь якімі ўсе, хто падпарадкоўваецца прызыву ва ўзброеныя сілы, павінны атрымаць магчымасьць праходзіць альтэрнатыўную службу, калі гэта будзе іх асабістым рашэньнем, заснаваным на глыбокіх маральных перакананьнях.

Прававы бюлетэнь «*Amnesty international* у Беларусі» выходзіць 6 разоў на год зь лютага 2000 году. Яго заснавальнікам зьяўляецца Гомельская група Міжнароднай амністыі.

BARCNEWS

Вайсковы досвед

Ім хутка споўніцца па дваццаць гадоў. І аднаго, і другога клічуць Зьміцерам. Яны разам выраслі ў адным вайсковым гарадку. Разам хадзілі ў школу, разам яе скончылі два гады таму. Зараз знаходзяцца ў войску на тэрміновай службе: адзін – у спецназе, другі – у хімабароне. Вось іхні аповяд пра будні вайсковай службы.

Заработная плата

Першыя паўгода сваю салдацкую зарплату маладыя салдаты атрымліваюць і адразу ж аддаюць старэйшым таварышам. Але часам і ў тых, хто праслужыў паўгода, спрабуюць забраць грошы. Выдаюць зарплату раз на месяц. Камандзір роты папярэджвае, што сёння будзе зарплата. Мы па адным заходзім у канцылярыю, каб атрымаць свае «тысячы».

Андрэю да канца службы заставалася два тыдні. Атрымаўшы грошы, ён вырашыў, што грошай яму малавата. І надумаў забраць яшчэ ў каго-небудзь. Падышоў да хлопца, які служыў на паўгода менш, і запатрабаваў грошы. Той не пагадзіўся аддаць. Тады Андрэй ударыў па вуху, але перастараўся. З вуха пайшла кроў – была пашкоджаная перапонка.

Салдату прыйшлося ісці ў санчасць. Праўда, адразу ён не сказаў сапраўдную прычыну. Прыдумаў, што быццам бы няўдала вушы пачысціў. Яму, канешне ж, не паверылі і прыгразілі артыкулам Крымінальнага кодэкса. Прыйшлося сказаць праўду.

Праз нейкі час адбыўся суд. У выніку, Андрэй падоўжыў тэрмін службы на адзін год у дысцыплінарным батальёне.

«Згублены» вайсковы білет

Штодзень перад абедам днявальны ідзе ў сталовую, каб атрымаць лыжкі для ўсёй роты. Узамен лыжак ён пакідае свой вайсковы білет. Калі пасля сканчэння абеду не вернеш усе лыжкі, то і білет не атрымаеш.

У той дзень днявальным быў Аляксей. Як заўсёды, ён атрымаў лыжкі для роты. Рота паабедала, Аляксей сабраў лыжкі і пайшоў з імі за сваім вайсковым білетам. Але вайсковага білета ўжо не было. Аляксей вырашыў, што нехта з сяброў пажартаваў, і адразу камандзіру нічога не сказаў. Міналі дні, але білет ніхто не вяртаў. Прыйшлося расказаць пра сваю прапажу камандзіру роты.

Праходзіў час, Аляксей служыў без вайсковага білета. Ён не меў магчымасці хадзіць у звальненне. Ужо ўсе сябры-саслужыўцы з'ездзілі дахаты ў адпачынак на дваццаць сутак. А Аляксей чатырнаццаць месяцаў знаходзіўся ў часці, нікуды не выходзіў за яе межы.

Блізіўся да канца тэрмін службы ў войску. Аляксей напісаў заяву, быццам бы быў у звальненні, дзе ў яго скралі партманэ з дакументамі.

У хуткім часе Аляксей атрымаў новы вайсковы білет і адразу паехаў на дваццаць дзён дахаты ў адпачынак. А тут падаспеў «дэмбель».

Пасля гэтага выпадку вайсковы білет узамен за лыжкі днявальны не пакідае. Для такіх мэтаў выкарыстоўваюць галаўны ўбор: берэт або шапку.

Першае кіданне гранаты

Гэта былі звычайныя вучэбныя стрэльбы. Толькі для мяне яны былі незвычайнымі тым, што першыя ў маім армейскім жыцці.

На гэты раз мне трэба было кінуць гранату. Я памылкова ўзяў гранату ў левую руку. Правай рукой вырваў кальцо і ... кінуў яго наперад. Саму гранату левай рукой кінуў сабе пад ногі.

Нас у акопе было пяць чалавек: чатыры салдаты і афіцэр. Усе пяцёра імгненна выскачылі з акопа. Граната ўзарвалася ў пустым акопе, нікому не прычыніўшы шкоды.

Мы ўсе дружна пасмяяліся, а я адстаяў пяць сутак у нарадзе.

«Ровар»

Гэта было пасля адбою. Прыгатавалі гарбату, узялі з дамашніх прыпасаў варэнне, батоны.

Было каля 24.00. Некаторыя ўжо пайшлі спаць, нехта прыбіраў астаткі прадуктаў. І тут камусьці стукнула зрабіць «ровар».

Я ўжо ляжаў у ложку і драмаў. Праснуўся ад яркай успышкі якраз насупраць майго ложка.

Салдату, які ўжо спаў, паднялі край коўдры, аблілі ногі адэкалонам і падпалілі. Яшчэ не праснуўшыся, ён пачаў інтэнсіўна махаць нагамі. Таму гэта экзекуцыя і называецца «ровар».

На дапамогу кінуўся сусед, накрыў сваёй коўдрай і абгасіў полымя.

Салдат быў «малады», можа тыдні тры праслужыў.

Назаўтра камандзір роты заўважыў, што салдат храмае. (А з гэтым у нас строга, не дай бог які сіняк заўважаць ці рану.) Паглядзеў на ногі і заўважыў апёк. Усе загадзя прыдумалі легенду, што быццам бы салдат апарыўся кіпнем. І той так сказаў камандзіру.

Але праз месяц камандзір роты ўжо ведаў, што адбылося на самай справе і нават хто выканаўца. Зайшоўшы ў роту, ён прапанаваў прызнацца, хто ўстроіў феерверк, паабяцаўшы, што караць не будзе. Але ніхто не прызнаўся.

Салдат, які прыдумаў «ровар», адседзеў дзесяць сутак «на губе» за тое, што не прызнаўся. Потым яго перавялі ў батальён пяхоты, дзе ён і закончыў службу.

Спроба правучыць

Праз паўгода службы мяне перавялі ў другую роту. Атрымалася так, што прыйшоў я разам з навічкамі. Іх было няшмат, і мне старaслужачыя аб'явілі, што я яшчэ паўгода буду на правах «маладых». Гэта значыць, аддаваць зарплату, бегаць за цыгарэтамі і г.д.

Я адразу адмовіўся.

Праходзіць час — з майго боку ніякай мітусні. І вось мяне выклікаюць на разборку ў сушылку. «Размаўляць» са мной збіраўся адзін, астатнія стаялі і назіралі. Я не стаў чакаць пачатку «размовы» і першым нанёс удар. Мой крыўдзіцель адляцеў да вакна, ледзьве не выбіўшы шыбы.

Я спакойна выйшаў з сушылкі. І ўжо пасля гэтага выпадку да мяне ніхто не чапляецца.

Дарэчы, у войску строгая іерархія. Выконваюць розныя даручэнні тыя, хто служыць першыя паўгода. Наступныя паўгода сочаць за парадкам і «вучаць» навічкоў. Апошнія паўгода даюць распараджэнні, нікога не крыўдзячы, дзейнічаюць праз сярэдняе звяно.

Па матэрыялах ПЦ «Вясна» Леанарда МУХІНА

Фота Ул.ШЛАПАКА

Лягер адчаю і надзеі

Высокі металёвы плот, пафарбаваны бліскучай фарбай колеру засохлай крыві. Бэтонныя слупы, крыху заасфальтаваная пляцовачка ля ўязной брамы з засоўкай, перад якой бадзяюцца некалькі дзіўных істотаў у абсалютнай нудоце. Усё вакол прапітана негасьціннасьцю. Калі прыглядзецца пайважлівей, то відаць і калючы дрот. Прытулкавы асяродак – Чэрвэны Уезд у паўночнай Чэхіі – лягер для ўцекачоў.

Як толькі праехалі браму, то само-сабой усплылі ўспаміны аб маім побыце ва ўцякацкім лягеры ў аўстрыйскім Трайскірхэне. Правяла ў ім з 1985 па 1986 год каля дзесяці месяцаў. У рэшце рэшт гэта быў найцікавейшы, найсуровейшы, а да таго й самы нудотны перыяд майго жыцьця. Пачалося з прыемнага сюрпрызу: у Аўстрыі, аказваецца, існуюць асяродкі, дзе ўцекачам прадастаўляюць ежу й дах над галавой. Тады прыйшоў і першы малы шок – калі нас усіх загналі ў «ізалятар» і дзе некалькі дзён трымалі за кратамі, пакуль не «праверылі». Далей быў шэраг большых шокаў, адным зь якіх быў досьвед, што большасьць суайчыньнікаў, якіх сустракала ў лягеры, мякка кажучы, былі трохі своеасаблівыя людзі. Галоўным чынам гэта заўважалася ў тых, хто ў Трайскірхэне правялі некалькі год, лягер ім залез пад скуру й у ніякім выпадку не зрабіў іх лепей. Было там троху небясьпечна, асабліва для маладых незамужніх дзяўчат. З бальшынёй з нас ніколі нічога не здарылася, але па лягеру ўвесь час хадзілі расповяды пра выкшталцоныя зьверствы й гвалтаваньні. А ўвогуле дастаткова было выйсьці за браму ці пералезьці плот, а там ужо пачынаўся негасьцінны й варожы сьвет па імені Аўстрыя. Праўда, як мы ад'язджалі нейкіх дваццаць кілямэтраў да Вены, дык аўстрыякі ўжо зусім інакш ставіліся да нас. Але там ля лягеру мы станавіліся ў «стойку» і чакалі, пакуль выберуць як танную працоўную сілу, ды мусілі лічыцца з тым, што патэнцыйныя карміцельцы будуць мацаць цягліцы мужчын, ці дастаткова дужыя, а кожную жанчыну лічыць за прадажную.

Трэцяе вока з Трайскірхэну

Можа гэта абсурд, але маю адчуваньне, хаця ў Чэрвэнэм Уездзе зараз толькі другі раз, што бачу яго закулісьсе з дапамогай нейкага трэцяга вока, якое шаснаццаць год таму вырасла ў мяне ў Трайскірхэне. Але найперш «журналісцкі» інтарэс: спрабую даведацца, ці сапраўды ўмовы ў лягеры для ўцекачоў хаця б троху нармальныя. Як жывуць? Колькі чалавек у пакоі? Так, па два, па тры, па чатыры. Ці можа мець сям'я ўласны пакой? Так, а калі вялікая то і два. А як ежа? Ці ёсьць з чаго выбіраць? Так, можна, гатуюць тут адразу тры гатункі страў: «нармальная» чэская, мусульманская безь сьвініны й вегетарыянская – таму што жывуць тутака й уцекачы, напрыклад зь Індыі. (Бульбу са смажанай цыбуляй цяжка назваць індыйскай стравай, але імкненьне ў гэтым ёсьць.)

Паўстаньне жонкі

Можа гэта асобны погляд, але, нягледзячы на імжак і серасьць наваколья, падаўся мне Чэрвэны Уезд больш прыяцельскім, чым калісьці Трайскірхэн. Для дзетак ёсьць тут адразу некалькі магчымасьцяў, як сябе пазабавіць, прынамсі, для тых, хто ня ходзіць у школу ў Біліне (дзе, натуральна, вучацца па-чэску). Ёсьць тут і нейкая школка, сьцены якой размаляваны малюнкамі зь вясёлымі чалавечкамі, зь дзецьмі белых, чорных і азіятаў. Тутака ёсьць і майстэрні, дзе дзеткі вучацца маляваць альбо працаваць з глінай і дрэвам. А для цікаўных на другім паверсе будынку праводзяцца курсы чэскай мовы. У будынку кіраўніцтва знаходзяцца й некалькі арганізацый па дапамозе ўцекачам. Там можна, напрыклад, пракансультавацца ў юрыста. У лягеры ёсьць і псыхоляг, які штодня прыязджае з Лоўн. Гэта чалавек, які сваёй паставай і ўсьмешкай на цярплівым твары выклікае давер. Яго дзейнасьць не абмяжоўваецца «простымі» псыхалягічнымі гутаркамі. Сам дапамагае напісаць уцекачам заявы й петыцыі ў міністэрствы ды ўстановы. Са сваёй практыкі ведае, што шэраг псыхічных праблемаў, якія перажываюць уцекачы, можна вырашыць непсыхалягічным шляхам: напрыклад, выдачай працоўнага дазволу ці хірургічнай апэрацыяй, якой баіцца ці не можа зрабіць жадацель. Наступным выпадкам, пра які распавёў лягерны псыхоляг, быў выпадак мусульманскай сям'і з N-ana, скажам, зь нейкай невядомай краіны, узьніклай па распадзе Савецкага Саюзу. Удалося ім зьбегчы на «захад» у складзе муж, жонка, малое дзіця ды маці мужа. Жонка, якая некалькі тыдняў па прыезьдзе паводзіла сябе як сапраўдная мусульманская жонка, раптам абвесьціла, што цяпер яна ў свабодным сьвеце і таму падлогу прыбіраць ня будзе. Муж і сьвякруха накінуліся на яе й зьбілі. Калі ж вярнулася са шпіталя, то лягерны псыхоляг паклапаціўся аб тым, каб ёй далі асобны пакой у іншым куце лягеру. Праўда, хапіла чатырнаццаці дзён і сямейныя стасункі аднавіліся – жонка вярнулася да мужа й да іншых інцыдэнтаў так і не дайшло. Лягерны псыхоляг робіць для сваіх кліентаў нашмат болей, чым мае ў сваім прадпісаньні. Каб жа ў Трайскірхэне быў нехта падобны! Псыхоляга там замяняў стары нэгар, уцякач з усходняй Афрыкі, які праводзіў у лягеры ўжо другі дзесятак год. Ён па кававай гушчы, плаўленаму воску сьвечкі ці попелу пахучых зёлак прадказваў, ці атрымаюць астатнія прытулак у Амэрыцы, Канадзе альбо Аўстраліі й як доўга гэта будзе трываць.

Невыносная нудота

Дык уцекачам у Чэрвэным Уездзе сапраўды ня так ужо й кепска, скажаце вы. Умовы жыцьця ў лягеры не такія ўжо й благія, а да таго ёсьць там і людзі, што іх праблемы разумеюць і перажываюць зь імі. Яны больш чым лічбы ў справаздачах. Але на гэта можна паглядзець і інакш: убачыце купкі людзей каля брамы, на двары, перад сталоўкай, на сходах будынкаў – і зразумееце, што ўцекачы ў невыноснай нудоце. Большасьць не мае працоўных дазволаў, і знайсьці тут, у закінутай вёсачцы ў паўночнай Чэхіі, нейкую нелегальную працу ўвогуле немагчыма. Такім чынам, большасьць уцекачоў не можа падзарабіць. Ёсьць тут так званыя на харч і на жытло, але гэта ўсё. Ды й матэр'яльныя ўмовы – гэта далёка не ўсё. Нашмат важней для ўцекача магчымасьць ад'ехаць адсюль ды ўладкаваць жыцьцё па-свойму. Па статыстыцы ўцекачы маюць прыблізна двупрацэнтную надзею атрымаць прытулак у Чэхіі. У Чэрвэным Уездзе, дзе каля 400 уцекачоў, прытулак атрымаюць восем пажадаўшых. У Трайскірхэне шанцы атрымаць прытулак у Аўстрыі былі таксама мінімальныя, але верагоднасьць, што праз спонсарскія арганізацыі перабярэцеся ў ЗША, Канаду ці Аўстралію, была каля 60-80 адсоткаў. Праўда, ў Чэхіі гэта статыстыка абумоўлена тым, што многія ўцекачы фармальна жадаюць прытулку, але ў выніку яго не патрабуюць. Хочуць толькі адпачыць ды набрацца моцы, знайсьці праваднікa, які правядзе ў Нямеччыну. Некаторых зь іх немцы на мяжы ловяць, і яны зноў вяртаюцца.

Лягер безыменных

Да пачуцьця негасьціннасьці ў лягеры дадаецца яшчэ манія перасьледу. Калі размаўлялі з кім-небудзь, то кожны прасіў, каб яго імя, дзеля бога, не пісалі. «Можаце ўжыць мой псэўдонім», – дазваляе былы журналіст зь Беларусі. «Але маё імя не мусіць быць нідзе. А то мяне знойдзе мафія ды заб'е». Гэты чалавек пры тым выдае лягерны бюлетэньчык накладам каля 100 паасобнікаў, які – напэўна, таксама з прычыны канспірацыі – кожны раз завецца па-новаму, і дзе сапраўднае імя журналіста ганарліва пазначана побач са словамі «галоўны рэдактар». Аб неразгалошаньні нас прасілі й усе астатнія ўцекачы. Нарэшце й псыхоляг насьцярожана паглядзеў, перад тым як сказаў сваё імя, ды папрасіў, каб яго не друкавалі. Аб тым жа, але ў больш мяккай форме, папрасіў й кіраўнік лягеру, сымпатычны, клапатлівы ды, па ўсім відаць, здольны чалавек, якому не мусіць быць сорамна за тое, як кіруе ўстановай для ўцекачоў. Але нам усе з запалам, у большасьці па-руску (шэраг жыхароў лягеру паходзяць з краін былога Савецкага Саюзу), выкладалі, што такое быць уцекачом у Чэхіі. Некаторыя скардзяцца на ўмовы ў лягеры, другія паціскаюць плячыма, кажуць, што ня так ужо й страшна. Некаторыя маюць фінансавыя праблемы, другім сумна, трэція яшчэ перажываюць траўмы з падзеяў, якія прымусілі іх пакінуць радзіму. Бывае чалавек ад'язджае за лепшым, але тут, у эміграцыі, знаходзіць толькі роспач. Усе кажуць, што хочуць у Чэхіі атрымаць прытулак, але не заўсёды гэтаму верыцца. Калі тут хочуць застацца назаўсёды, то чаму большасьць зь іх за тры, чатыры ці болей год так і не вывучыла ні слова па-чэску? А ці былі ўсе на сваёй радзіме пад такім жорсткім перасьледам, як зараз кажуць? Добра памятаю, як то было з намі. Хапіла трох месяцоў пабыту ў Трайскірхэне, каб бальшыня з нас, хаця б часова, захварэла на манію перасьледу. Сталым паўторам залезла нам у галовы сьцьверджаньне, што на радзіме нас жорстка перасьледуюць, хаця тое не заўсёды было праўдай. Большасьць з нас свае выпадкі не выдумляла, але перакручвала іх ды часта гэтаму перакручваньню пачынала верыць.

Іва ПЭКАРКОВА
Magazin dnes

Ігар Варашкевіч: «Я хворы на рок-н-рол»

Калі кажуць «ветэраны беларускага рока», усе перш за ўсё ўяўляюць гурт «Крама» і ў прыватнасці барадатага Ігара Варашкевіча. Калі «Крама» выступае – у клубах заўсёды аншлаг. Нядаўна Беларуская музычная альтэрнатыва выпусціла кампакт-дыск «Крама: the best», у які ўвайшлі лепшыя, на думку складальнікаў, дзесяць песень гурта за дзесяць гадоў існавання. Аб гісторыі стварэння «Крамы» разважае яе лідэр і бяззменны саліст Ігар Варашкевіч:

Фота Ул.ШЛАПАКА

— Юрый Цыбін выпусціў кампакт з усёй гісторыі «Бонды», майго ранейшага гурта. Стылістычна, гэта музыка такая, як і крамаўская. Тады, напрыканцы васьмідзесятых, было напісана шмат песень пад уплывам польскіх гуртоў, бо тады была польская хваля. Гучала гэта як нешта сярэдняе паміж хард-дыскам і хард-рокам. Шмат песень вядомых я напісаў, тыя ж «Слуцкая брама», «Стэфка»... Яны спяваліся ў «Бондзе», а пасля выконваліся «Крамай».

Што ж датычыцца так званага пераходу «Бонды» ў «Краму», то ніякага пераходу не было, бо «Бонда» проста скончыла сваё існаванне праз пяць гадоў пасля пачатку музычнай дзейнасці. Скончыла, як сканчацца кожная справа. Спачатку сышоў Вячаслаў Корань з бас-гітарыстам Краўчанкам. Тады якраз пачалі ў нас узнікаць спрэчкі ў моўных ідэях. Сабраліся, запісалі апошні альбом, і ў 1989 годзе разышліся.

Пасля былі спробы рэанімаваць гурт, але нічога не атрымалася. Пасля мяне запрасілі басістам да сябе Ілля Шаўчук і Сяржук Трухановіч. Там таксама былі Руслан Праўда, Толік Гарбач – першы чалец «Крамы». Праўда, гэта яшчэ не «Крама» была, а гурт «Рокіс».

Нешта мне падабалася ў іхніх ідэях і распрацоўках, нешта не. У выніку мы запісалі альбом, які амаль ніхто не чуў. Штучны атрымаўся, бо музыка, якую мне даводзілася спяваць, не мной была напісаная. Прыходзілася перарабляць і ў выніку гібрыд атрымаўся не вельмі ўдалы.

Потым я прапанаваў іграць свае песні, у прыватнасці: «Хворы на рок-н-рол» і «Бяжы, бяжы, хлопец».

— Спадар Варашкевіч, калі вярнуцца да гісторыі стварэння, то чаму менавіта «Крама», які ў гэтым сэнс?

— Вось слова «Крама». Можа быць ніякага сэнсу, а можа быць шмат сэнсу. Проста кароткае беларускае слова. Гэтую назву прапанаваў Анатоль Сыс, калі яшчэ «Бонда» існавала. Час сэнсу ў назвах тады ўжо адышоў, ён быў абсалютна непатрэбны...

— А як слухачы «Бонды» сталі ў свой час у слухачоў «Крамы»?

— «Бонда», так атрымліваецца, была больш элітнай групай. У той час панаваў хэві-метал і ўся публіка была «металічнай». А мы былі, як папугай на шэрым дрэве. Не ў свой час з'явіліся. З «Крамай» у гэтым сэнсе было зусім не так. І публіка пашыралася нават на самым пачатку. Але пасля вось мы не выступалі на шырокай аўдыторыі ўжо гады тры, і нас пачалі забываць.

Нельга жадаць, што будуць збірацца нейкія суперпоўныя залы. Гэта не Польшча, дзе сваім густам не здраджваюць (не забываюць тых, хто граў, прыкладам, у 70-х). На нашай тэрыторыі будуць помніць толькі таго, хто зараз грае, хай сабе і ў альтанцы пад гітару. І нягледзячы на такую традыцыйную форму музыкі за кошт беларускай мовы, мы і зараз засталіся элітарным гуртом, бо асноўныя масы нас не разумеюць. Але мяне задавальняе невялікая колькасць слухачоў. Нашу музыку трэба слухаць, а качаца па сцэне – гэта не наша.

— Апошнім часам вас было амаль не чуваць. Што рабілі апошнія гады?

— Апошнія гады мы зарабілі сабе на хлеб музыкай. Галоўнай мэтай на некаторы час стала камерцыйнасць. З'явілася мара пачаць жыць нармальна ў матэрыяльным плане. Пануе такая думка, што мастак, творчы чалавек павінен абавязкова быць бедным. Але калі ў мяне будзе поўная лядоўня каўбасы, хіба ж я не буду працаваць?!

— Дзе вы вучыліся? Як прыйшлі да музыкі?

— Я скончыў мінскі тэатральна-мастацкі інстытут, а пасля працаваў па спецыяльнасці ў Баранавічах. Што ж накошт музыкі, то пасля таго, як у дзевятым класе я марыў стаць падарожнікам, пачаў пакрыху граць рок, бо падарожніцтва і такая музыка – падобныя стыхіі. Тады і пачаў марыць стаць рок-музыкантам. І ўжо можна сказаць, што даўняя мара майго дзяцінства здзейснілася.

— Усе ўспрымаюць вас, у прыватнасці і «Краму» ў цэлым, як легенду. Што вы збіраецеся рабіць зараз: скончыць творчы шлях на дзесятым годзе існавання гурта ці далей шукаць нешта новае?

— Шчыра кажучы, я яшчэ сам для сябе гэта не вырашыў і вельмі часта задаю сабе падобнае пытанне. Можа быць, варта ўжо і скончыць, бо ў ідэале ўсё, што можна было зрабіць – зроблена. Але крамаўскае месца на рынку музыкі незанятае і, па вялікім рахунку, можна гэтак жа працягваць граць, не баючыся прайграваць канкурэнцыю. Вось сапраўды, што не дае яшчэ скончыць граць – дык гэта дэфіцыт якасных гуртоў на Беларусі. Да таго ж да музыкі прызвычайваешся, як наркаман, і пасля дзесяці гадоў цяжка адмовіцца — робішся хворым. Хворым на рок-н-рол.

Увогуле, можна змяніць стыль, накірунак, зрабіць іншы праект, магчыма панкаўскі. Для такіх песень, як «Хавайся ў бульбу» (а іх у мяне шмат). Магчыма ўжо не хапае жадання і энергіі, а таксама людзей, якія б здолелі разам са мной гэта рабіць. Усе ўвесь час патрабуюць нечага новага, незвычайнага. Дык я магу і рэп граць, і метал, але ж проста не люблю. Спяваю тое, што мне падабаецца. І спяваю тыя песні, якія нарадзіліся ў мяне ў сэрцы. Бо не магу нічога рабіць штучна. А наконт навізны – дык заўсёды былі такія песні, якія стылістычна выбіваліся з агульнага шэрагу таго часу, можна сказаць, новахвалевыя: «Камендант», «Гэй там, налівай»...

— Я чула, што нядаўна прадстаўленая песня «Падае дождж» – у нейкім сэнсе не зусім ужо новая, але ж яе ніхто не чуў?

— Сапраўды, не зусім. У гэтай песні, а дакладней мелодыі, цікавая гісторыя. Яна была прыдуманая яшчэ ў 1995 годзе, калі мы пісалі альбом «Камендант», падчас якога запісалі яшчэ шэсць кампазіцыяў, сярод якіх і гэтую. У яе быў крыху іншы рытм і не было тэксту. А мінулым летам мы зрабілі яе павольнай і пачалі граць з прыпеву, хаця тэкст атрымаўся даволі традыцыйна-баладны. Але ж такіх баладаў даўно ўжо ніхто не спяваў.

— А ці можна неяк вызначыць прынцыпы беларускага блюза на прыкладзе вашага гурта?

— Безумоўна, так як я хварэў усё жыццё блюзам, то я, проста выкарыстоўваючы блюзавую аснову, пісаў песні ад сэрца. Але ў нас ёсць нешта сваё, гэта не традыцыйны блюз. Нават песня «Чыкага Найтс» — гэта не зусім блюз. І «Камендант», нягледзячы на сваю манатоннасць, песня не блюзавая. І дзякуючы гэтаму мы ні да кога не падобныя.

«Дай мне шанец» спявала калісьці «Крама». Шанец гурт меў і выкарыстаў яго. Мо, не на поўніцу, але след у гісторыі ўжо пакінула адметны. Дзесяць гадоў працы, няўдач і поспехаў. Атрыманне ў 1994 годзе рок-кароны. Запіс самых вядомых сваіх альбомаў «Хворы на рок-н-рол»(1993), «Гэй там, налівай»(1994), «Камендант»(1995). Частка гэтага змешчана на кампакце *«The best»*.

Гутарыла Ірына ТОЎСЦІК

Пушча пад пагрозай

Звольнены з пасады намеснік дырэктара Дзяржаўнага нацыянальнага парку (ДНП) «Белавежская пушча» па навукова-даследчай працы Георгій Казулька.

Кандыдат біялагічных навук Г.Казулька займаў гэтую пасаду на працягу апошніх гадоў. На думку ягоных калегаў, за гэты перыяд значна ўмацаваўся навуковы аддзел і міжнароднае супрацоўніцтва. Супрацоўнікі «Белавежскай пушчы» ўзялі ўдзел у шэрагу міжнародных навуковых семінараў. Былі распрацаваныя новыя праекты, якія прадугледжвалі фінансаванне з замежных крыніцаў. З прыходам новага дырэктара ДНП Мікалая Бамбізы палітыка ў адносінах да навуковай работы змянілася. Выказваючы нязгоду з тым, што адбываецца згортванне навуковай працы, Казулька напісаў заяву з просьбай перавесці яго з пасады намесніка дырэктара навуковым работнікам у аддзел. Але яму паведамілі, што ён звольнены ў сувязі з заканчэннем кантракта; іншую працу ў ДНП Г.Казульку не прапанавалі.

Казулька — не адзіны супрацоўнік, звольнены з нацыянальнага парку: за апошнія паўгода з «Белавежскай пушчы» звольнілі больш за сто работнікаў. Кадравыя перастаноўкі тут звязваюць з імем Бамбізы. З яго прыходам у ДНП пачалася высечка лесу ў сямі кварталах на плошчы 50 гектараў. Пасля таго, як навуковыя работнікі ДНП выступілі супраць, рубка лесу была прыпыненая. Менавіта гэта стала падставай для звальнення Георгія Казулькі. Два дысцыплінарныя спагнанні атрымаў галоўны ляснічы Яўген Смактуновіч, які таксама адкрыта выступаў супраць высечкі лесу, лічачы яе неабгрунтаванай.

Як лічаць супрацоўнікі ДНП, вынікам новай палітыкі кіраўніцтва парку можа стаць адкліканне дыплома Савета Еўропы. Ён быў выдадзены ДНП «Белавежская пушча» ў 1997 годзе. Праз пяць гадоў, гэта значыць у 2002 годзе, дыплом павінен быць працягнуты або адкліканы. Паколькі зараз у ДНП згортваюцца прыродаахоўныя мерапрыемствы і навуковыя даследаванні, гэта можа стаць падставай для адклікання дыплома.

Валянціна КАЗЛОВІЧ

Адраджэнне батлейкі

Батлейка – беларускі народны лялечны тэатр. Назва паходзіць ад горада Віфлеема (Батлеема), дзе, паводле Бібліі, нарадзіўся Ісус Хрыстос.

Батлейка з'явілася ў Беларусі ў 16-ым стагоддзі. Гэты від тэатра прыйшоў да нас з Заходняй Еўропы, непасрэдна – з Польшчы, а туды – з Італіі, дзе ён вядомы ажно з 12-га стагоддзя. У розных рэгіёнах нашай краіны батлейку называлі яшчэ батляемкай, остлейкай, жлобам, вяртэпам ці яселкай. Ва Украіне наша батлейка – гэта вяртэп, у Польшчы – шопка, у Расіі – вярцеп.

Батлейкавыя дэкарацыі – гэта адмысловая скрынька, якая можа быць самых розных памераў. Звычайна яна ладзілася ў выглядзе хатак ці царквак. У гэтай скрыньцы рабілася некалькі гарызантальных перагародак — сцэнічных ярусаў, што нагадваюць балкон. А ў іх – прарэзы, па якіх батлейшчык, схаваны за скрынькай, і вадзіў драўляных, папяровых ці тканевых персанажаў з дапамогай шпянёў. Праўда, былі яшчэ марыянеткавыя батлейкі, з лялькамі на нітках, і батлейкі з лялькамі-пальчаткамі. Класічныя батлейшчыкі ведалі шмат спосабаў не проста вадзіць ляльку шпянямі туды-сюды, але і як шматкроць павялічваць іх рухавасць. Было шмат хітрых і не вельмі сакрэтаў у механіцы ажыўлення. Смерць магла махаць касой, а ў Ірада ў пэўны момант адвальвалася галава. Часта ў гэтую ляльку запіхвалі муху, і калі Ірадава галава адвальвалася, насякомае вылятала. Гледачы дзівіліся: гэта значыць, вылятала душа ягоная. Напрыканцы пазамінулага стагоддзя нярэдкімі былі так званыя жывыя батлейкі (батлеі), дзе персанажаў гралі людзі, а не лялькі.

Батлейка мела і свецкі, і рэлігійны змест, але з'явілася менавіта як містэрыя. Адсюль і аздабленне скрынек абразкамі, свечкамі ды крыжамі. Батлейкавыя пастаноўкі падзяляліся, кажучы па-сучаснаму, на два акты: адзін з кананічным сюжэтам, які паказваўся на верхнім ярусе, і другі народна-пабытавы з камічнымі сцэнкамі і народнымі песнямі – на ніжнім. Немаўлятка Ісус, Дзева Марыя ды анёлы – уверсе, а цыган, габрэй, Мацей, Антон з казой з інтэрмедыяў – унізе. Народна-пабытавыя сцэнкі часта былі вострасатырычнымі. Тут высмейваліся, напрыклад, махляры доктар ці карчмар, фанабэрысты шляхціц, а як станоўчы персанаж паўставаў селянін. Таму батлейка была досыць папулярнай у народзе. Уладальнік пераноснай батлейкі, які-небудзь шкаляр, клаў яе на санкі ці на цялегу і вазіў паказваць, зарабляючы з таго, ад хаты ў хату.

Але з 20-га стагоддзя батлейка пакрысе пачала занепадаць, дэманстравацца ўсё радзей. І непрыкмет знікла. Энцыклапедыі падаюць, што пасля публічных паказаў батлейкі ў 1962-ім і ў 1963-ым гадах у Слуцкім раёне настаў амаль трыццацігадовы перапынак. Пра батлейку ўспомнілі і зноў пачалі вырабляць адмысловыя скрынькі і лялек трохі болей дзесяці гадоў таму. Цяпер яна багата дзе ёсць – пры касцёлах, гімназіях ды клубах. У Мінску, напрыклад, самымі вядомымі лічацца батлейкі з Чырвонага касцёла, у «Беларускай хатцы», філіяле Літаратурнага музея Максіма Багдановіча, і Івана Кірчука, лідэра этна-гурта «Тройца».

Праўда, такой папулярнай у народзе, як калісьці, батлейка не стала і выглядае цяпер збольшага нейкай дэкаратыўнай і эпізадычнай з'явай. Натуральна, яна не можа нароўні канкураваць з сучаснымі формамі тэатра, але батлейка магла б быць куды больш распаўсюджанай і глядзельнай, каб у нашай краіне ўважалася б за гонар шанаваць нацыянальныя традыцыі. Прыкладам, мець дома беларускі народны касцюм, апранаць яго на святы, як гэта ёсць за мяжой, у тых самых Літве, Польшчы, перадаваць у спадчыну дзецям. Ці вось хадзіць глядзець батлейку пад дуду, ну, хоць бы на Каляды... Але тут мала каму што патрэбна. У выніку батлейкі, створанай Іванам Кірчуком, у Беларусі ўжо няма. Праіснаваўшы 5 гадоў, яна была звезеная ім у Галандыю. Там, відаць, батлейкавыя пастаноўкі і як тэатр, і ў якасці музейнага экспаната больш ацанілі, чымсьці ў нас.

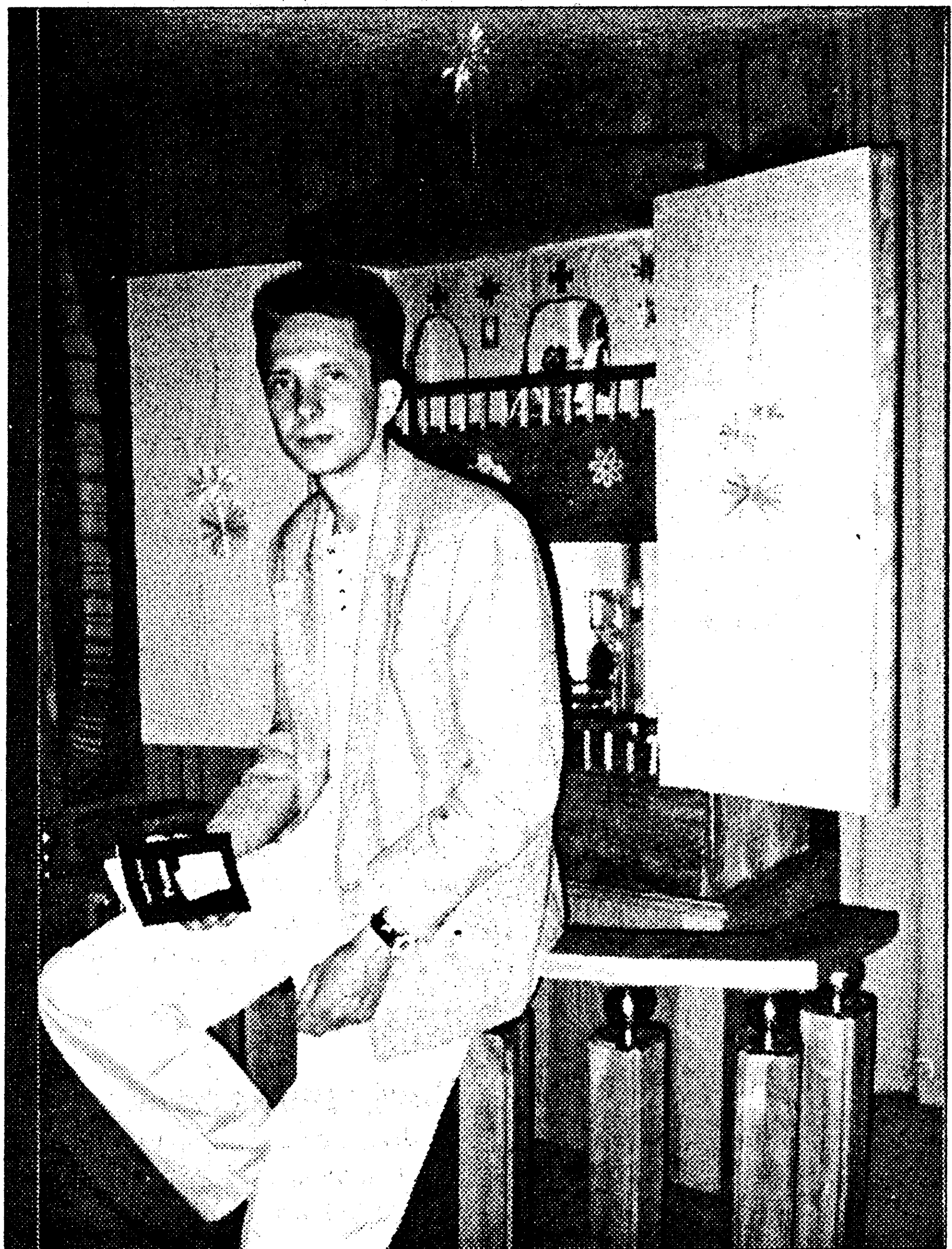
Добра, што да гэтай пары застаецца дзеючай батлейка з «Беларускай хаткі». Менавіта з яе пачаўся ў пачатку 90-ых некаторы батлейкавы бум, менавіта гэтая батлейка ёсць самай глядзельнай і па частаце, і па аўдыторыі. Колішні дырэктар «Беларускай хаткі» і загадчык тамтэйшай батлейкі на працягу дзесяці гадоў паэт Эдуард Акулін распавёў, што яна паказвалася ўжо больш паўтары тысячы разоў. Прыкладна кожныя два дні. Спачатку наведвальнікі філіяла Літаратурнага музея Багдановіча, знаёмячыся з ягонай экспазіцыяй, бачаць фрагменты батлейкі, а потым ужо адмыслова пераходзяць на паўнавартасную пастаноўку. Батлейка з «Беларускай хаткі» паспела нават зняцца ў кіно, у тым ліку ў мастацкім фільме па п'есе Янкі Купалы «Тутэйшыя», а рэжысёр Мікалай Пінігін спецыяльна прыязджаў глядзець батлейку, каб потым выкарыстаць шмат якія элементы ў сцэнаграфіі да аднайменнага спектакля.

Цікавая яна і тым, што зробленая ў гонар Максіма Багдановіча. Эдуард Акулін расказвае, што паэту на Каляды 1915 года па прыездзе ў Мінск у «Беларускай хатцы», клубе творчай інтэлігенцыі пачатку мінулага стагоддзя, была прадэманстраваная батлейка. Наогул «Цара Ірада» тады паказалі 90 разоў на месяц. У адраджэнскіх колах адбыўся сапраўдны батлейкавы бум. Упадабаў яе і Багдановіч. У яго нават узнікла ідэя цэлы год правандраваць па Беларусі з батлейкай. Не дазволіла імперыялістычная вайна, а потым смерць паэта.

Напрыканцы мінулага стагоддзя, калі паўставала новая «Беларуская хатка», было вырашана адрадзіць і батлейку ў ёй. Была зробленая копія адной з нямногіх ацалелых старых батлеек з Магілёўшчыны канца 19-га стагоддзя. Яна захоўвалася ў Санкт-Пецярбургу. Вывучаць яе і рабіць эскізы туды паехаў на замову «Беларускай хаткі» мастак Алесь Лось, які некалькімі гадамі раней зрабіў сваю батлейку і меў у гэтым пэўны досвед. Атрымалася класічная батлейка – метр на метр дваццаць (зрабілі яе на мастацкім камбінаце). Алесь Лось падарыў дуду, паэт Максім Лужанін – цымбалы: музыка на гэтых інструментах заўсёды была абавязковым суправаджэннем батлейкавых містэрыяў і інтэрмедыяў. Дарэчы, праз пару гадоў, як з'явілася і пачала дзейнічаць батлейка ў «Беларускай хатцы», у сталічным Цэнтры лялек і гульні паставілі вырабніцтва батлеек на камерцыйны канвеер.

Эдуард Акулін прыгадвае цэлыя паломніцтвы на батлейкавыя сеансы і маркуе, што сучасны тэатр спрэс батлейку не заціснe, бо яна, «як бутэлька з добрым віном» – і развесяліць, і ўмудрыць.

Кірыла ПАЗЬНЯК

Паэт і батлеечнік Эдуард Акулін з батлейкай

ЭКАЛОГІЯ

Магільнік у Соснах

Каля 1 тысячы прамысловых і мэдыцынскіх прадпрыемстваў, а таксама дасьледчых інстытутаў у Беларусі выкарыстоўваюць у сваёй дзейнасьці розныя радыеактыўныя матэрыялы. Штогод такія прадпрыемствы назапашваюць каля 8 тонаў радыеактыўных выкідаў і больш як 6.000 адзінак адпрацаваных крыніцаў.

Магільнік у нас. Сосны пад Менскам – гэта адзіная ў Беларусі станцыя па захоўваньні такіх выкідаў, якая адпавядае патрабаваньням СПОРО-85 (санітарныя правілы абыходжаньня з радыеактыўнымі выкідамі). Магільнік быў створаны ў 1960 годзе і дзейнічае з 1963 году. Ён разьмяшчаецца ў непасрэднай блізіні ад 6 населеных пунктаў (Сосны, Трасьцянец, Заямачнае, Апчак, Замасточча, Стайкі).

У дасьледаваньні, праведзеным эколягам Элеанорай Гвазьдзёвай, на падставе дадзеных Інстытуту радыеацыйных праблемаў, робіцца выснова, што радыеактыўны могільнік стварае патэнцыйную пагрозу экалягічнай сыстэме і людзям. Як паказалі экспэртызы, што былі праведзеныя Інстытутам у пэрыяд 1996-1999 гг., стан могільніка не адпавядае сучасным стандартам бясьпекі і экалягічнай якасьці.

Асноўнай прычынай занепакоенасьці спэцыялістаў стала магчымае забруджваньне грунтовых водаў радыенуклідамі. Аднак вымярэньне нукліднага складу радыеактыўных рэчываў у грунтовых водах не праводзіцца. З прычыны адсутнасьці абсталяваньня і сродкаў не вядзецца маніторынг па многіх парамэтрах. Экалягічная камісія Нацыянальнай акадэміі навук толькі зараз прызнала неабходным рабіць хіміка-аналітычны маніторынг вады і глебы, аднак пакуль гэта застаецца толькі праектам.

Акрамя таго, існуе шэраг парушэньняў пры захоўваньні выкідаў: не праводзіцца вымярэньне ўтрыманьня радыеактыўных рэчываў у арганізмах пэрсаналу, адсутнічае радыемэтрычны кантроль у сховішчы №1, дзе знаходзяцца ядзерныя матэрыялы, якія не павінныя там захоўвацца. Нідзе ў сьвеце няма вопыту захоўваньня ядзернага адпрацаванага паліва і радыеактыўных выкідаў сумесна.

Выснова аб неабходнасьці кансэрвацыі і лякалізацыі распаўсюду радыенуклідаў была зробленая яшчэ ў 1999 годзе пасьля экспэртызаў, праведзеных Інстытутам радыяцыйных праблемаў: «сапраўдны стан радыеактыўных выкідаў ...не забясьпечвае доўгатэрміновай радыеактыўнай бясьпекі для навакольнага асяродзьдзя і не адпавядае асноўным прынцыпам бясьпечнага захоўваньня радыеактыўных выкідаў». На тэрыторыі дасьледчага інстытуту ў Соснах пад адкрытым небам ляжыць 5 тонаў старой глебы, бо захоўваньне 1 кг радыеактыўных выкідаў каштуе 9$ (45.000$ за 5 тонаў). Аднак прадпрыемства «Экорэс», якому належыць могільнік, ня мае такіх сродкаў.

BARCNEWS

Четыре предубеждения

Курение, хронический стресс, недостаток сна и отдыха, небольшие физические нагрузки, неправильное питание – характерные черты нашей жизни. В результате к началу XXI века такое заболевание, как артериальная гипертония, по мнению ученых, принимает масштабы эпидемии. Действительно, по данным 1999 года, у 40% нашего населения артериальное давление выше нормы. А должным образом лечат в западноевропейских странах 30% больных, у нас – лишь 8%... Виноваты в этом не только врачи, но и сами пациенты. К тому же вокруг этого заболевания сложилось много предубеждений, в корне неправильных.

Предубеждение первое: «зачем мне знать свое давление, если меня оно не беспокоит?!». Известно, что большинство ощущают лишь значительное повышение артериального давления. Поэтому узнавать свое давление только один раз за два-три года в кабинете участкового терапевта явно недостаточно. Полезно приобрести тонометр – аппарат для измерения давления — и периодически самостоятельно проводить эту технически несложную манипуляцию.

Предубеждение второе: «да, у меня есть давление, но зачем его лечить? Полежу – пройдет, ну уж если совсем плохо будет, что-нибудь да приму». Все не так просто. Скачок давления, знакомый многим, отразится на здоровье не сегодня. Возможно, лишь через десятки лет, хотя, вполне вероятно, и гораздо раньше. Артериальная гипертония ускоряет развитие атеросклероза, увеличивает риск инсульта, инфаркта, сердечной и почечной недостаточности. Каждое повышение артериального давления – это небольшой, но уверенный шаг к этим опасным заболеваниям. Поэтому лечение должно быть направлено не просто на снижение давления, когда оно уже повысилось, а именно на предупреждение такого повышения.

Предубеждение третье: «такое давление для других высокое, а у меня оно давно такое. Это для меня привычное, а значит, нормальное». Это не так. Всемирная организация здравоохранения выработала четкие рекомендации: для больных артериальной гипертонией молодого и среднего возраста, а также для страдающих сахарным диабетом артериальное давление не должно превышать 130/85 мм рт. ст., а для пожилых – 140/90 мм рт. ст. Следовательно, если обычно давление выше этих цифр, то оно ненормальное. Эти рекомендации не беспочвенны. Они основаны на результатах многолетних исследований. Такие исследования активно проводились и проводятся сейчас в клиниках разных стран, в том числе и России. В них задействованы тысячи врачей и десятки тысяч пациентов.

Предупреждение четвертое, самое частое: «если я буду лечиться, то надо пить лекарства. Так они мне печень испортят!» Не стоит бояться принимать препараты! Да, иногда возможны определенные побочные эффекты. Но современный кардиолог обладает целым арсеналом лекарственных средств. В случае каких-либо неприятных ощущений ваш лечащий врач всегда сможет заменить одно средство на другое, подобрать наиболее удобное вам. К тому же на печень они не влияют! Сейчас вполне доступны препараты длительного действия. Они удобны, поскольку не требуют приема несколько раз в день. Достаточно, например, утром выпить таблетку, которая будет целые сутки предохранять вас от повышения давления. Неоспоримо лучше принимать один-два препарата сейчас, чем пять препаратов через три года. И врачу намного проще справляться с артериальной гипертонией сегодня, чем лечить инсульт или инфаркт десять лет спустя.

Но как бы ни был технически оснащен врач, какие бы новые и эффективные препараты он ни назначал, пятьдесят процентов успеха – это желание, воля и усилия пациента. Ведь, помимо приема лекарств, в лечении артериальной гипертонии очень важную роль играет здоровый образ жизни. А это в первую очередь отказ от курения, а также снижение массы тела, увеличение физических нагрузок, ограничение употребления соли и алкогольных напитков. Не забывайте и про питание: ограничьте жиры, уделяйте внимание овощам и фруктам. И побольше положительных эмоций!

Артем ДОЛЕЦКИЙ,
врач-кардиолог

Геаграфічны цэнтар Эўропы – у Беларусі

НАГАДАЕМ КААРДЫНАТЫ КРАЙНІХ ПУНКТАЎ ЭЎРОПЫ:

Паўночны	мыс Нордкін	71°08′ Пн.ш.
Паўднёвы	мыс Марокі	36°00′ Пн.ш.
Заходні	мыс Рока	9°31′ З.д.
Усходні	Палярны Ўрал	67°20′ У.д.

З школьных хрэстаматыяў па геаграфіі нам вядома, што афіцыйна цэнтар Эўропы знаходзіцца ў Закарпацьці, паміж горадам Рахавам і пасёлкам Ясіня, на правым беразе ракі Цісы ў горнай цясьніне паўднёвых схілаў Украінскіх Карпатаў. Тут яшчэ ў 1880 г. быў пастаўлены геадэзычны знак-стэля з лацінскім надпісам, які сьцьвярджае, што менавіта гэтае месца і ёсьць геаграфічны цэнтар Эўропы.

Але апошнім часам у друку шматлікіх краінаў Усходняй Эўропы зьяўляюцца артыкулы са спробамі перагледзець і абвергнуць гэты факт. Вугорскія й чэскія навукоўцы робяць намаганьні знайсьці геаграфічны цэнтар у сваіх краінах, але пакуль беспасьпяхова. Беларускі пісьменнік зь Беласточчыны Мікола Гайдук у кнізе «Паратунак» сьцьвярджае, што «акрэсьлены геаграфічны цэнтар Эўропы знаходзіцца ў мястэчку Сухаволя, усяго ў няцэлых 50 км на поўнач ад Беластока». Ня так даўно ў часопісе «Панама» прафэсар А.Багдасараў абвергнуў факт, што нібыта яшчэ адзін цэнтар Эўропы знаходзіцца ў Берасьці.

Каралявецкі (калінінградзкі) географ П.Фёдараў у 1986 г. у кнізе «У карты Калининградской области» заўважыў, што ёсьць дзьве мэтодыкі вызначэньня геаграфічных цэнтраў. Паводле адной зь з іх – мэтодыкі «цэнтру цяжару» – «геаграфічны цэнтар мацерыковай часткі Эўропы знаходзіцца паміж Вільняю і Менскам, усяго за 300 км на ўсход ад Калінінграда». Другі мэтад вызначэньня – каардынатны, і калі выкарыстоўваць яго, то атрымаецца, што геаграфічны цэнтар Эўропы знаходзіцца менавіта ў Беларусі, на мяжы Бярэзінскага раёну Менскай вобласьці і Клічаўскага ды Асіповіцкага раёнаў Магілеўскай. Калі быць больш дакладнымі, то згаданы цэнтар Эўропы знаходзіцца на паўднёвай ускраіне вёскі Крупка Якшыцкага сельсавету Бярэзінскага раёну, за 2 км на захад ад мяжы з Магілеўскаю вобласьцяй.

Дакладна пасярэдзіне крайняй паўночнай і крайняй паўднёвай паралеляў, між якімі зьмяшчаецца Эўропа, праходзіць паралель 53°34′ Пн.ш.

У сваю чаргу, паміж мэрыдыянамі, што абмяжоўваюць Эўропу на ўсходзе і захадзе, ляжыць сярэдзінны мэрыдыян 28°54′30″У.д.

Правёўшы па карце гэтыя сярэдзінныя паралель і мэрыдыян, знаходзім на іх перакрыжаваньні каардынатны цэнтар Эўропы. У самым цэнтры Эўропы і знаходзіцца вёска Крупка, тая, што ляжыць крыху на паўднёвы захад ад вёскі Чыжахі. Як тут ня ўспомніць словы віцэ-прэзыдэнта АН Беларусі Радзіма Гарэцкага пра тое, што «геаграфічны цэнтар кантынэнтальнай Эўропы знаходзіцца ў сярэдзіне трыкутніка паміж гарадамі Чэрвень—Асіповічы—Клічаў – за 2 км на паўднёвы захад ад сяла Чыжахі, на рацэ Бярэзіне. Як бачна, Беларусь – самая сярэдзіна Эўропы».

Ігар ШАРУХА

СПОРТ

«Белшына» выступіць у кубку СНД

У дзесятым, юбілейным розыгрышы кубка чэмпіёнаў Садружнасці незалежных дзяржаваў, што традыцыйна пройдзе ў Маскве ў сярэдзіне студзеня, на гэты раз ад Беларусі прыме ўдзел яе новы чэмпіён бабруйская «Белшына».

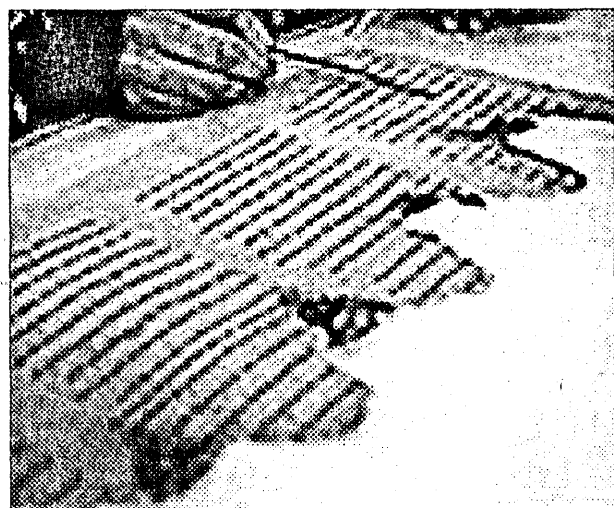
Ужо ў каторы раз прызавы фонд кубка складзе 100 тысяч долараў (пераможца атрымае 35 тысяч). Зараз гэтыя грошы месячны бюджэт сярэдняй каманды, і моцныя клубы кшталту «Спартака» ці кіеўскага «Дынама» лічаць гэты турнір хутчэй трэніроўкай.

Прайшоўшая жараб'ёўка выявіла наступны склад групы «Д», дзе будуць гуляць футбалісты «Белшыны». Гэта чэмпіёны Туркменіі, Эстоніі і Кіргізіі. Гэта значыць каманды, якія значна слабей за цяперашні склад бабруйчан (калі, канешне, да студзеня яны не будуць прададзеныя куды-небудзь). Пуцёўку ў другі раўнд турніру дасць і другое месца ў групе.

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

СЕНСАЦЫІ

«Світкі Мёртвага мора»

На ўрачыстай цырымоніі ў Публічнай бібліятэцы Нью-Йорка ізраільскі прафесар Імануіл Тоу, які ачольваў групу гісторыкаў, што займаліся расшыфроўкай і выданнем так званых «Кумранскіх світкаў», ці інакш «Світкаў Мёртвага мора», абвясціў аб заканчэнні публікацыі знакамітых рукапісаў, паведаміла *Jerusalem Post*. «Світкі Мёртвага мора» — гэта запісаныя гістарычныя, богаслужэбныя, гаспадарчыя тэксты рэлігійнай суполкі іудзеяўессеяў, якія абасоблена жылі ў пячорах каля Мёртвага мора недалёка ад руінаў старажытнага паселішча Хірбет Кумран за 10 кіламетраў ад Ерыхона з 250 года да н. э. па 70-я гады нашай эры.

Усяго з 1947 па 1956 год у кумранскіх пячорах было знойдзена 15.000 пергаментаў і папірусаў рознай ступені захаванасці з тэкстамі на арамейскай і старажытнагабрэйскай мовах, а таксама на грэчаскай і на латыні. Поўны звод «Світкаў Мёртвага мора» склаў 37 вялізных тамоў. Яны выпушчаныя выдавецтвам Оксфардаўскага універсітэта пад назвай «Адкрыцці ў іудзейскай пустыні». Падрыхтаваныя да друку яшчэ 15 дадатковых тамоў.

Імануіл Тоу ўзначаліў працу па публікацыі світкаў у 1990 годзе, і з таго часу гэты няпросты працэс значна паскорыўся, бо група спецыялістаў была пашыраная з 9 да 98. Калі да 1991 года было апублікавана 8 тамоў, дык за апошнія 10 гадоў свет пабачылі 28. Імануіл Тоу кажа, што кіраваў працай вялікага калектыву вучоных дыстанцыйна са свайго офіса ў Іерусаліме, маючы толькі персанальны камп'ютэр, лазерны прынтэр і сродкі камунікацыі. Лічбавая фатаграфія і спектральны аналіз дазволілі прачытаць тыя месцы рукапісаў, якія немагчыма было разгледзець звычайнымі сродкамі. Кожны рукапіс скаціраваўся ў розных дыяпазонах і атрыманыя выявы рассылаліся спецыялістам для расшыфроўкі па электроннай пошце.

Яшчэ дзесяць гадоў таму выданне гэтых унікальных помнікаў старажытнасці здавалася амаль немагчымым — вузкая група вучоных, якія мелі да іх доступ, не жадалі ні з кім дзяліцца каштоўнымі дакументамі. І толькі намаганні з боку ўрада Ізраіля, а таксама сучасныя тэхналогіі дазволілі выканаць гэтую задачу. Па словах рэдактараў выдання, боязь некаторых рэлігійных навукоўцаў наконт таго, што выданне рукапісаў можа паставіць пад сумнеў галоўныя паняцці іудаізму ці хрысціянства, не мае падставы. «Кумранскія рукапісы» адразу ж пасля першых расшыфровак выклікалі гарачыя спрэчкі сярод гісторыкаў і тэолагаў як хрысціянскіх, так і іудзейскіх. Адныя знаходзілі неаспрэчныя доказы, што размова ў рукапісах там, где паведамляецца аб «Настаўніку праведнасці», аб яго вучэнні і яго цяжкім лёсе, датычыць Хрыста, іншыя бачылі гэткія ж неаспрэчныя доказы, што ніякага Хрыста наогул не было. «Не варта забываць, што значная частка гэтых дакументаў створаная да нашай эры, — адзначыў у сваім выступе прафесар Тоу. І таму Хрыстос у іх не мог быць узгаданы. Што датычыць рукапісаў першых гадоў першага стагоддзя нашай эры, дык усе ведаюць, што і кананічныя Евангеллі Новага Запавета, якія паведамляюць пра зямное жыццё Хрыста, былі створаныя не раней сярэдзіны таго стагоддзя». У любым выпадку, усе навукоўцы згодныя, што захаваныя ў такім аб'ёме дакументы аскетычнай рэлігійнай абшчыны — найкаштоўны матэрыял для запаўнення лакунаў у гісторыі Блізкага Усходу.

Ева САЛАВЕЙ

ПАМЯТКІ ДЗЁН

Фота Ул.ШЛАПАКА

Мінск. Царква чыгуначнікаў, 1910 год. Тое ж самае месца сёння. Замест царквы, зруйнаванай бальшавікамі ў 1937 годзе, памятны знак у гонар Мяснікова. Будынак на заднім плане скалечаны рэканструкцыяй у 1996 годзе

Галоўны рэдактар
Павел ЖУК

© НАША СВАБОДА. Спасылка на газету НАША СВАБОДА абавязковая. Рэдакцыя можа не падзяляць меркаванні аўтараў, публікаваць артыкулы дзеля палемікі
Адрас: г.Мінск, пр-т газеты «Известия», 8-173. Пасведчанне аб рэгістрацыі № 1289. Выдаецца з 25 лютага 2000 г. Заснавальнік Зміцер Жук.
Выдавец — рэдакцыя газеты НАША СВАБОДА. E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by Надрукавана з дыяпазітываў заказчыка на паліграфічным РУП «Чырвоная звязда»
220073, г. Мінск, Першы загарадны завулак, 3. Заказ №1786 Нумар падпісаны ў друк 20/11/2001 (15:00) Наклад — 9.490